

DESEMBRE DE 1994 * N° 211

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

Les dotze campanades del 94

Per entrar amb bou peu al nou any de 1995 -any d'eleccions i que inicia el darrer lustre del segle- convé sempre tenir present el que ha estat l'any anterior per la comunitat llorencina, per això els membres del Consell de Redacció de Flor de Card, a manera de de brindis, volem recordar les dotze campanades que, mes a mes, han anat sonant dins el nostre poble.

Gener. Fou una campanada política i més fruit de l'interès de Ciutat que no de la vila: na Bàrbara i en Tomeu Pont s'integren dins l'equip de govern de l'Ajuntament. Els resultats, força magres.

Febrer. Conseqüència de l'acord anterior, es privatitza el servei d'aigües. Pel desembre encara no ha començat a funcionar.

Març. Es cala foc l'autocar d'Aumasa que duia al.lots de la contrada -llorencins també- a l'institut d'Artà. Malgrat les protestes d'ajuntaments, pares i mestres no s'ha aconseguit res.

Abril. Una campanada positiva: s'inaugura el jardinet dels Donants de Sang, amb una pedra tallada en honor seu.

Maig. I una altra que tocava enorgullir els seus conciutadans: n'Antoni Sansó és nomenat president de la comissió de Cultura del CIM, el càrrec polític més alt que ha ocupat mai un paísà nostre.

Juny. Se celebren les eleccions europees. A Sant Llorenç guanya clarament el PP, seguit a distància pel PSM.

Juliol. Surt al carrer el segon i darrer volum de les obres completes de Salvador Galmés, amb escrits inèdits o exhaurits del nostre escriptor. Una bona campanada que ben segur no s'entravesarà a ningú.

Agost. Es comença a distribuir el "Conjunt d'estudis sobre cent anys d'autonomia municipal. 1892-1992", el llibre del Centenari, elaborat per gent que treballa a Sant Llorenç, a Palma o a Barcelona.

Setembre. Una bona part del poble s'alçura perquè, sense dir res a ningú, l'Ajuntament dóna el vist i plau al desviament de les carreteres d'Artà i Capdepera.

Octubre. Cauen 313 litres d'aigua damunt Sant Llorenç, repartits en gairebé tot el mes. No hi ha desastres grossos, però gairebé tot foravila s'inunda, sobretot per la banda de Sa Grua.

Novembre. Després de 15 anys de fer-hi feina, a la fi es publiquen les Normes Subsidiàries de Sant Llorenç.

Desembre. Una campanada ecològica: s'instal·la un "punt verd" darrera el Pou Vell.

Com veis, n'hi ha de bones i de dolentes, com tot el que passa cada any per la vila. Esperem que l'any que començam ens en depari més de les primeres que de les segones.

Molts d'anys a tots.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca).

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36.

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509

Desembre de 1994. Número 211.

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: *Associació Cultural Flor de Card*

CIF: G07606185

Imprimeix: *Gràfiques Muntaner* (Manacor)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza, Guillem Quina, Joan Santandreu i Guillem Soler

COL.LABOREN

Xisca Santandreu	Nadal	Portada
Pere J. Santandreu	Coses a dir	10
	Mallorca vista...	22
Guillem Pont	Gent de la nostra gent	4
Josep Cortès	Tal dia com avui	5
	La crisi d'UM	11
	Índex del 94	24
	Espipellades	26
	Estampes llorencines	32
Diversos	Batec	6
Ignasi Umbert	De femers i de països	9
Nicolau/Simonet	Demografia	3
Pere Orpí	Poesia	10
	Simfonia...	21
Ramon Rosselló	Història	12
Sebastià Roig	Centenari...	13
Josep Galmés	Quant alcohol...	14
	La gent gran	23
Jaume Galmés	Lira d'or	15
	Notes falses	18
Bernat Oliver	Casal Martal	16
Xavier Morell	Viatge...	18
M. Caldentey	Conflictes...	19
Rafel Duran	Ja fa 20 anys	20
Maria Galmés	Índex del 94	24
	Si lleu	30
	Comptabilitat	
Maria Bel Pont	Biblioteca	31
Xesc Umbert	El temps	27
Maria Barceló	A l'amic	29
Isabel Nicolau	Distribució	

NAIXEMENTS

Dia 5 de desembre va néixer a Sant Llorenç na Patrícia Font Garcia, filla d'en Gabriel i na Isabel. Enhorabona.

DEFUNCIONS

Dia primer de desembre va morir n'Antònia Bauzà Julià, també coneguda com *na Vénga*, que vivia al carrer Cardassar i era la sogra del cap de llista del Partit

Popular, en Mateu Domenge. Tenia 83 anys. Que la vegem en el Cel.

També el dia primer ens va deixar na Catalina Bauzà Morrey, de *Son Garrover*, a l'edat de 65 anys. Era viuda i no tenia fills, però els seus nombrosos germans i nebots l'enyoraran ferm. Descansi en pau.

El dia 11 del mes passat va morir na Joana Grimalt Juan, manacorina de naixement però que sempre havia viscut a Sant Llorenç. Era coneguda com *la*

dona d'en Perlito i tenia 91 anys. De jove havia fet de foravilera, de brodadora de perlera i de randera, que feia randes fins i tot per vendre. Descansi en pau.

Dia 10 de desembre varen morir dos alemanys a la nostra zona costanera: en Klaus Matthias Carus i na Gudrun Ingerborg Hundertmark. Els seus cossos foren traslladats a Alemanya. Descansin en pau.

Dia 20 de desembre va morir a Son Carrió sor Catalina Estarellas i Juan a l'edat de 70 anys. Era la Mare Superiora del convent de les monges franciscanes d'aquest poble. Havia nascut a Bunyola i ja feia més de 10 anys que estava a Son Carrió. Se solia dedicar a atendre els malalts i a dur a terme labors de caràcter social entre els seus conciutadans. Al Cel sia.

NOCES

Dia 3 de desembre, sant Francesc Xavier, advocat contra els naufragis, les terçanes i les quartanes, feren l'esclafit na Francesca Brunet i en Bartomeu Pont i Pascual, fill de l'exbatle de Sant Llorenç *en Tomeu Carbó* i na Catalina *Tomassa*. Que tot els sigui enhorabona i que prest col.laborin a rescabalar el moviment demogràfic del poble, que de cada dia va pitjor.

COMUNIO I BATEIG

Dia 27 de novembre les famílies de na Margalida Vaquer *Corema* i en Pere Sastre varen tenir festa grossa, perquè el seu fill Pere Josep va combregar i en Lluís fou batejat. Enhorabona a tots.

Isabel Nicolau i Aina Simonet

Xeripa!

Venc Renault-9

-En bon estat de conservació

-Matrícula PM-X

-75.000 ptes.

-Els interessats poden telefonar al número 551552 de Manacor.

Flor de Card

us desitja que durant l'any 1995 que acabam de començar es compleixin els vostres desitjos. Molts d'anys!

Sor Francisqueta, sor Maria de Crist Rei, sor Isabel...

I jo també ho vaig aconseguir, a la fi vaig tenir una gorra de pell de conill que em tapava les orelles, era el millor remei per a les cedes i per al fred però, sobretot, pel desig de ser com els altres. Gairebé tots portaven gorres fetes per les respectives mares (aleshores encara no era vigent la cultura de la padrina) en el llunyà *any de sa neu* (1956). Jugàvem una estona vora el portal de S'Escola Nova i després hi entràvem, deixant la gorra i el tabardo en un llarg penjador de fusta amb espigues rodones i llargueres que hi havia a l'entrada de l'aula o sala que, aleshores, em semblava immensa. Al fons, just davant la finestra, la taula de sor Maria de Crist Rei, aquella monja, alta amb ulleres, de cara rodona i vermelloso que manejava una llarga canya per fer de *puntero* i per posar ordre.

Nosaltres érem els grans, teníem prop de set anys i ens assèiem per ordre de coneixements, de més a menys, així, en Joan *Blanc*, rodonenc, amb els cabells curtons i amb una llepada de bou a la perruca, en Joan *Llorer*... i tots els altres... Per entrar a la nostra *escola* havíem de travessar la dels petits, la dels que just començaven a saber llegir i escriure amb sor Isabel, aquella monja petitoia i magra que, quan feies una malifeta, t'aixecava la cama dels calçons -obviament tots portàvem caçons curts- per millor deixar els cinc dits a la cuixa.

Era una Escola Nova amb uns pins esponerosos i amb una mena d'escenari de cantons i grava per poder fer les representacions de fi de curs, on amb la millor roba, intentàvem quedar de la millor manera possible.

De passada val a dir que l'Escola Nova és un nom referit a la construcció i que res a veure té amb el corrent pedagògic del mateix nom. Dissortadament, els de la meva generació seguiríem els cànons de l'escola vella i tradicional.

Josap Cortàs
Agost 1982

Sor Maria i sor Isabel són les monges de primeres lletres que conegué la meva generació, però, tal vegada la que més anys atengué la plaça fou sor Francisqueta, pràcticament des d'alguns anys després (58 o 59?) fins al tancament del convent.

Sor Francisca dels Dolors de Maria, de cognom Fullana, havia nascut l'any 1907 i coneixia solament els convents de Sineu i Sant Llorenç de la congregació de Sant Vicenç de Paül, fundada per Mn. Antoni Roig i coneguda com a *Germanes de la caritat*, i que de la mà del vicari *don* Jaume Bosch havien arribat, provisionalment, a Sant Llorenç a l'any 1836, però cert és que fins el desembre de 1887 no dependrien de la casa mare de Felanitx, i que fins un any després (1888) no tendrien la primera superiora: sor Maria de Cor de Jesús.

La tasca de les monges atén fona-

mentalment tres camins:

- Ensenyament.
- Assistència domiciliària als malalts.
- Suport a les tasques de l'església: neteja de roba, confecció hosties..

A l'hora de valorar la seva acció en el si de la comunitat llorençina no es pot deixar de banda el context general. És a dir, les congregacions religioses van suplir una tasca que realment corresponia a l'Estat. De fet ompliren un importantíssim buit, però a la vegada permetien que l'Estat s'inhibís d'unes responsabilitats que li corresponien.

I pel que fa referència a l'ensenyament, aplicaren tècniques estrictament tradicionals, puig representaren, en estar bàsicament al servei de les classes dominats, l'antagonisme als moviments de renovació pedagògica que començaren a estendre's a principis de segle.

Deixem, idò, a l'aire un discutible

servei, encara pendent d'anàlisis globals i profunds, i centrem-nos en la comunitat llorencina: des d'aquesta perspectiva *micro*, resulten evidents vàries coses:

- Moltes són les generacions de llorencins que conegueren, si més no, les primeres lletres de mà d'una o altra monja de la Caritat.

- I molts han estat els malats que, en els moments més difícils, han tengut el consol de l'atenció i la companyia (una atenció i companyia que moltes vegades s'enyora encara ara).

- El convent ha estat, en diverses èpoques i circumstàncies, un centre de formació permanent per a gran part de la població femenina llorencina.

No és idò, gens extrany que les monges, en general, hagin arribat al cor dels llorencins i que la seva marxa fos lamentada.

I tot malgrat tot.

De fet, i de banda els aspectes ideològics insinuats, hem de considerar que les monges, a nivell individual, i com la resta dels mortals, tenien virtuts i defectes, algunes eren més simpàtiques, altres menys, algunes més treballadores, altres menys... com es va evidenciar en aquella entrevista que publicà *Flor de Card* el gener de l'any 74, però això no lleva ni destorba gens el seu esperit de servei.

El pas de les monges de la Caritat per la vila, és, idò, una pàgina més de la nostra història, una pàgina entranyable i definitòria fruit d'un temps i d'un país.

Text: **Guillem Pont**
Dibuix: **Josep Cortès**

Empresa de Manacor necessita

- Auxiliar adiministrativa
- Sense límit d'edat
- Treball únicament de mecanografia
- Contracte de 6 mesos (gener a juny, ampliable i repetible cada any).
- Les interessades cal que enviïn el seu *curriculum* a l'apartat de correus 121 de Manacor, indicant l'adreça o el telèfon de contacte.

Tal dia com avui

ARA FA 60 ANYS

Que Joana Llull, tia de Sebastià Llull *Galina*, guanyà la plaça de comare de Sant Llorenç. Per motius polítics, la perdé l'any de la guerra

ARA FA VINT ANYS

Que arreglaren S'Escola Nova i el campanar, que pintaren el rellotge de l'església i que feren el jardinet de ran del torrent.

ARA FA 15 ANYS

Que va morir Jaume Llinàs *Es Moleter*, el "Fill Predilecte" de Sant Llorenç que va regalar els terrenys del camp de futbol.

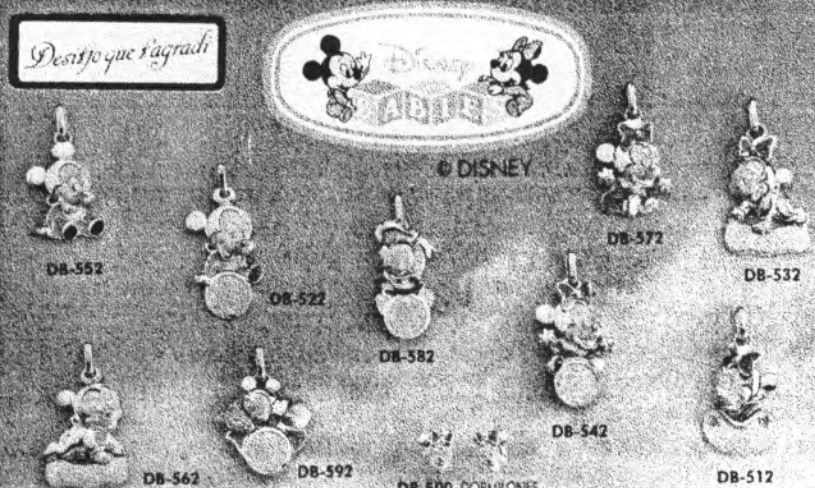

— CIAL. —

— INSTAL·LACIONS SANITÀRIES —

C/. NOU, 37 - Tel. 83 82 99 SANT LLORENÇ

Desitjo que s'agradi

JOYAS DE ORO Disney CREACION Finor ORO 18 KTS.

Joieria * Rellogeria * Fotografia

Garcia Lis

sempre oferint
productes d'actualitat

Major, 47 * Sant Llorenç * T. 838351

Punt verd

Darrera el Pou Vell s'han instal·lat diversos contenidors, en col·laboració amb el Consell Insular de Mallorca. En principi han de servir per fer una tria entre els fems que produïm. Així, doncs, s'ha de diferenciar entre vidre de diversos colors, roba, cartó, llaunes, etc... Tot i que la iniciativa és positivíssima, cal afegir que encara hi notam mancances.

Ens sembla que també s'hi haurien de col·locar contenidor d'oli de cotxes, d'oli de cuina, de plàstics, de piles normals, etc... En segon lloc, si no anam errats, el poble no ha estat informat ni de la localització del punt verd ni de l'ús que se n'ha de fer. Suposam que aviat el nostre Ajuntament situarà el senyal indicador corresponent.

Nadal cultural

Com cada any, es convoca un altre cop el Nadal cultural de Son Carrió. Entre les diverses activitats que s'hi duran a terme es tenen presents els aspectes diversos de l'activitat humana: concerts, conferències, esports, matances, nades, etc.

La proposta ens sembla molt vàlida, i creim que, com qualsevol altre costum positiu, s'hauria d'importar a Sant Llorenç.

Bones Festes a tothom!

...en projecte (II)

Del 3 al 18 de desembre es pogué contemplar a Sa Torre de Ses Puntes de Manacor una exposició col·lectiva de pintura, sota el títol de "... en projecte (II)", en la qual participava una artista llorencina, n'Aina Mª Llull Salom.

La mostra fou organitzada per Sa Torre de ses Puntes, amb el suport i l'ajut de l'Ajuntament de Manacor, el Govern Balear (Conselleria de Cultura, Educació i Esports) i el Consell Insular de Mallorca.

Totes les persones que van assistir-hi manifestaren que les obres foren del seu gust; sense cap dubte és una mostra de suport popular que encoratja fortament aquests sis joves artistes.

Els artistes participants a la mostra foren: Carme Fuster (Manacor), Pere Ginard (Artà), Jaume Gomila (Manacor), Miquel Jaume (Manacor), Guillem Santandreu (Manacor) i Aina Mª Llull (Sant Llorenç)

Informació PSM

Dia 11 de desembre el PSM-Nacionalistes de Mallorca, féu una informació pública amb tres temes de debat: el desviament de la carretera, les connexions de les aigües netes i la construcció de la plaça Nova.

Hi assistí un centenar de persones que, després del parlament de n'Antoni Sansó, va poder fer-li preguntes sobre aquests temes de debat.

Eren temes conflictius, però el que preocupa més a la gent pareix ésser que és el desviament de les carreteres per als possibles afectats. En Toni va dir que des del Consell Insular de Mallorca i amb el grup parlamentari del PSM, feren unes esmenes al Pla General de Carreteres, tres de les quals feien referència només a Sant Llorenç. Tanmateix, tenim un dilema: per una banda, es presenta l'opció del PSM que

defensa l'opinió d'uns particulars afectats; per l'altra banda, una postura diversa és la de la Comissió de Govern de l'Ajuntament de Sant Llorenç, la qual no ha fet cap esmena al Pla General de Carreteres.

Els altres temes presentats no varen suscitar el mateix interès per part del públic.

Particularment som de l'opinió que no és només el PSM el partit que ha d'informar el poble del que s'esdevé a Sant Llorenç, sinó que tots els altres grups polítics amb representació a l'Ajuntament haurien, per obligació cívica, de donar a conèixer als llorencins els fets que ens afecten de prop.

Santa Cecília

Dia 4 de desembre, amb una setmana de retard del previst degut a la mort d'en Mauri, es va dur a terme el concert de Santa Cecília. En aquesta ocasió la banda llorencina ens va oferir un programa semblant als concerts que acostuma fer.

La sala Rigal fou l'escenari del concert, amb molta assistència de públic, i una participació molt nombrosa de joves llorencins i carrioners a la nostra banda, dirigida pel Sr. F. Sapiña.

Com ja és habitual, després del concert va haver-hi un refresc per als músics, pares i simpatizants de la banda.

Ens enorgulleix que els músics llorencins cada any siguin fidels a la cita amb la seva patrona Santa Cecília.

Comèdies

El Grup llorençí de comèdies, després de treballar durament en assaigs i representacions, ha fet un descans i s'ha decidit per visitar Grècia, lloc d'origen del teatre occidental.

El viatge tingué lloc la setmana dels ponts -la Constitució i la Puríssima-, i ben segur que s'ho degueren passar beníssim.

Aviat, segurament es tornaran a posar en marxa pel que fa al seu programa anual. Molts d'anys.

Estacions, vies i records

Amb aquest títol, es podrà contemplar una exposició al local social de "Sa Nostra" de Sant Llorenç, del 7 al 12 de març de 1995.

Aquesta exposició recorrerà deu pobles de Mallorca, recordant la importància que tengueren temps passat les estacions del tren, l'arribada de mercaderies, la posada a punt de les vies, etc.

En nom dels organitzadors, us convidam a visitar aquesta exposició, mereix la pena.

Pictogrames

Del dia 1 al 15 de desembre, al molí d'en Xina d'Algaida, es va poder contemplar una mostra artística, resultat d'un curs d'Arts Plàstiques organitzat per la Universitat de les Illes Balears, dins el programa d'Universitat Oberta. En aquest curs hi participava En Joan Fullana, col.laborador d'aquesta pàgina, que no volia que posàssim res d'ell, però el que interessa és que ell participà juntament amb una vintena de companys en aquesta mostra, on havien treballat els colors, les textures, litografies, etc.

Encoratjam aquests alumnes a que

se-guesquin amb altres cursets d'aquest tipus i tant de bo prest poguéssim contemplar una mostra al nostre poble.

Presències

Sota el títol de *Presències* s'inaugurà dia 28 de novembre una exposició del llorençí Guillem Nadal a la Fundació Pilar i Joan Miró de Palma. L'exposició romangué oberta fins dia 14 de desembre.

Aquesta mostra fou una mica diferent a les altres, ja que alguna de les obres estaven just començades. El que es pretenia amb això era que la gent que visitàs la mostra tengués una idea del procés creatiu dels artistes presents.

Enguany mateix, a la galeria Lauter de Mannheim, a la Tobias Hirschmann de Múnic i al Museu d'Art Contemporani de Nice, s'ha pogut acudir a la cita amb l'obra de Nadal.

Ens dol, certament, de no poder oferir amb el detall que cal l'evolució del nostre artista. L'entrebanc a aquest fet és que una gran majoria de la seva feina s'exposa a galeries geogràficament allunyades de Mallorca, i les ressenyes que se'n fan resso apareixen a mitjans de comunicació que sovint no són al nostre abast. Per altra banda, la distància no ens permet de desplaçar-nos-hi, creim que el factor positiu és, precisament, que el nom de l'artista no va mai dissociat del nom del poble d'origen, Sant Llorenç. Podem dir, ben orgullosos, que el més gran embaixador que té Sant Llorenç avui dia a l'estranger és Guillem Nadal.

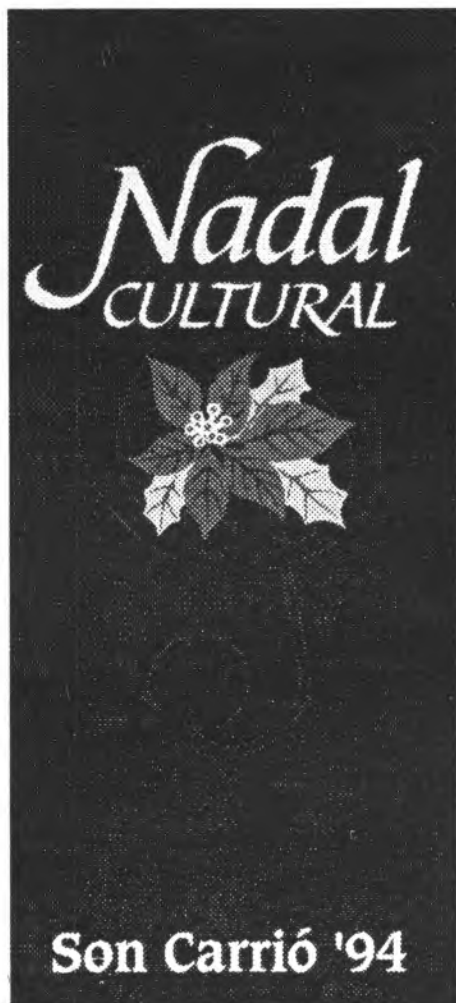
Exposició filatèlica

Del dia 12 al 18 de desembre de 1994, a la sala d'actes de "Sa Nostra" Caixa de Balears, s'ha pogut contemplar una exposició filatèlica, organitzada pel grup filatèlic *Gent cardassana*. Podem trobar-hi diferents temàtiques, així com també diferents col.laboradors: en Vicenç Bonnín i Valls, amb la filatèlica en l'Any Internacional del Nin; en Bartomeu Domenge i Adrover, amb tres temes: Nadal, descobridors i forjadors d'Amèrica i Espanya 1992; en Joan Fornés i Estelrich, amb sobres primer dia; en Jaume Mas i Mira, amb Espanya II Centenari; en Bartomeu Oliver i Pascual, amb Espanya I Centenari; n'Eduard Perales i Morillas, amb obliterations especials en sobres certificats i resguards de certificats; na Joana Soler i Gelabert, amb cavalls; en Josep Soler i Riera, amb escacs i n'Ignasi Umbert i Roig, amb segells de formes no convencionals.

A més de poder contemplar els segells exposats, hi havia un vídeo d'informació sobre la filatèlia en general, pensat per fer conèixer aquest món a tota la gent que vulgui introduir-s'hi, o també per tenir una visió un poc més ampla.

Fou una llàstima que la gent del poble no respongués a aquesta crida.

El mata-segells pensat per aquesta

ocasió fou un dibuix de n'Enric Roca Mayol, dedicat a l'any internacional de la família. Encoratjam l'artista perquè segueixi participant en iniciatives d'aquest tipus.

Els patrocinadors de l'exposició foren: "Sa Nostra" Obra Social i cultural; Consell Insular de Mallorca i Ajuntament de Sant Llorenç des Cardassar. Cal dir que el programa comptava amb unes errades que hem intentat rectificar una vegada haver parlat amb un dels organitzadors.

Matances

Encara que el mes de desembre és el mes per excel·lència de les matances, els majors de la 3ª edat no varen voler trencar la tradició, i dia 15 de desembre de bon matí ja vàrem poder veure passar unes dones camí de la cotxeria de l'Ajuntament ben decidides a preparar unes bones sopes i uns bons escaldums per devers 250 persones.

A l'hora del dinar tots acudiren a la cita: majors, convidats i tot el consistori en ple. Després del dinar, el president de l'Associació de la 3ª edat, Bartomeu Brunet, i el batle de Sant Llorenç, Miquel Vaquer, varen ésser els encarregats de concloure la festa.

Les llonganisses del porc s'aprofitaran per a les torrades de Sant Antoni i altres foguerons.

Cardassar

Cardassar - Montuïri	1-1
Felanitx - Cardassar	1-2
Pollença - Cardassar	3-0
Cardassar - Constància	2-5

Si ens fixam en els darrers resultats de l'equip granoter i els analitzam mínimament, podem extreure unes petites i ràpides conclusions:

-de 4 partits, una victòria, un empat i dues derrotes.

-els deixebles de Tià Nadal han aconseguit, només, la meitat dels gols encaixats, i el més important, només tres

punts de vuit disputats.

-en aquests moments l'equip es troba de la meitat de la taula per avall.

Sense cap dubte, els propers partits es presenten una mica complicats, ja que l'equip d'Es Moleter ha d'anar a visitar l'Arenal, l'Alaior i el Platges de Calvià, dos rivals, aquests darrers, dels quals sera força difícil pispar-los un o dos punts, i d'altra banda rep la visita del Mallorca B i del Manacor, dos gallets de la 3ª divisió.

Desitjam que l'equip llorençí acabi la primera volta amb una victòria i que poc a poc s'aconsegueixin bon resultat que acompanyin i ajudin per escalar posicions a la taula. Sort!

Teatre

El mes passat donarem una informa-

**III Exposició Filatèlica
a Sant Llorenç des Cardassar**

del 12 al 18 de desembre de 1994
Saia d'actes de "Sa Nostra"
Caixa de Batec

Organitzador

ció sobre teatre i us dèiem que aquest Nadal us la complementarem; fidels a la nostra cita, aquí la teniu: el nostre director de teatre ens ha assabentat que en Mingo Ràfols va rebre el guardó al millor actor de 1993, concedit per l'Associació d'Actors i Directors de Catalunya, per l'obra "La nit just abans dels boscos" de Bernard-Marie Koltès, que va dirigir en Rafel Duran la temporada 1992-93. Aquest és el segon premi que rep el muntatge, perquè l'any passat la crítica de Barcelona n'hi va donar un altre.

Una altra notícia teatral és que el president de la Comissió de Cultura del Consell Insular de Mallorca, Antoni Sansó, ha de participar en la representació dels Reis, versió ciutadana del Rei Herodes. Li ha tocat fer de Rei Negre i pareix que vol treure bé el paper perquè corren veus que li han sentit dir que vol demanar consell al director de teatre llorençí, que ha posat arrels a Barcelona i del qual hem pogut veure molt poques coses per aquí. A veure si prest fa qualque obra a alguns dels teatres de l'illa!

Desitjam que a n'Antoni, ja que hi vol posar tant d'esment, li surti un rei negre d'allò més ben brodat.

Joan Fullana, Antònia Veny, Dolors Sánchez, Pere J. Santandreu, Francesca Ramón i Joana Domenge

Encara que hi hagi qualque caramull de fems... no tot aquest país és un femer

Ognasi Umbert i Roig

D'ençà de les passades eleccions generals i a rel dels resultats que es donaren, hem pogut veure com alguns partits de l'oposició han intentat fer caure el govern de Madrid, partits que no han estat capaços d'acceptar el resultat d'aquestes eleccions. Hem vist que tant de la dreta com de l'esquerra han insistit una vegada i una altra en el catastrofisme, en fer veure a l'electorat que tot era un desencert, que tot el país esta podrit, que res no va bé, etc. etc. Tot això pot ésser que sia ver, pot ésser que tinguin una part de raó, però el pretenir dividir una Espanya en dos blocs, uns dolents i uns altres bons, pretenir convertir aquest país nostre en un gran femer és un joc perillós, molt perillós, un joc que no fa massa anys ens va dur a conseqüències ferestes.

En política la raó no és quasi mai tota d'una part, l'altra també en té una mica, per això plantejar una Espanya tota corrupta, que tot va en oriis, és èticament impresentable, i més si pegam una ullada als voltants d'aquest país nostre i veim que les pràctiques que es rebutgen al govern de Madrid es practiquen a les comunitats autònomes allà on governen els criticadors; o viceversa, ajuntaments o comunitats on governen partits antagònics, sien de dretes o d'esquerres, són criticats amb virulència per les oposicions de torn.

Es critica la gran càrrega de corrupció d'aquest país, la premsa considerada *independent* -entre cometes- que diu que té proves, en lloc de donar-les al jutge, com seria la seva obligació, prefereix publicar-les per entregues -igual que les novel·les d'un temps- creant un

morbo per augmentar les vendes; i els jutges, que a vegades aquest mitjàns han popularitzat, emparats en la llibertat de premsa, no gosen demanar-los cap tipus d'explicació per retenir informació segons ells delictiva.

La premsa, que en un moment determinat de la nostra recent història va jugar un paper molt important per aconseguir les llibertats i la democràcia, ara està jugant amb foc, està convidant a futurs salvadors de la pàtria a agafar el timó, està preparant les condicions idònies perquè així sia, magnificant uns fets i silenciament uns altres, quan la realitat és que la corrupció, el nepotisme, la prevaricació, el tràfec d'influències... conviuen amb tots els partits que en certa manera tenen poder: el batle cordobès d'IU, Hormaechea a Cantàbria, Filesa a Madrid, els jocs recreatius a Catalunya, els exàmens al País Basc, Bon sosec, el túnel de Sóller i Brokerval per aquí, Naseiro a Galícia, Palop a València, etc. Ningú s'escapa de tot això, perquè això és inherent a tot aquest estat de coses, i no existeix cap ças en tota la història del món en què aquest tipus de servidumbre no hi estigui present, ens agradi o no.

Allà on hi ha poder hi ha gent que vol aprofitar-se'n, és part de la misèria humana, per això a molts d'aquests vocers polítics més els valdria que guardessin ca seva abans d'anar a buscar les

busques dins els ulls del altres, que es dedicassin a fer una política més positiva i quan es tenen proves les denunciïn davant el jutge, en lloc d'anar a la premsa, que no es dediquin a les pràctiques dels rumors i de les insinuacions, o en alguns casos al judici paral·lel de les persones, que més d'un pic, sense cap prova, els han implicat damunt la premsa, que naturalment també té amo... i color polític.

Ja està bé de buscar tan sols la part negativa de la política, ja està bé de generalitzar. No pel fet que hi hagi hagut un Mario Conde o un de la Rosa, tots els banquers i els empresaris sien marios condés i de las rosas, no pel fet que hi hagi hagut un Roldán o un Rubio, tots els directors generals de la policia o tots els governadors del Banc d'Espanya sien corruptes, no perquè hi hagi adesiara uns regidors corruptes tota la resta també ho sien. Presentar un país així tan sols du al desencant del ciutadà, que poc a poc donarà l'esquena als assumptes públics i als polítics; llavors serà el moment perquè torni un altre salvador de la pàtria, i naturalment els poders fàctics que hauran corromput la jove democràcia nostra seran els mateixos que mantindran aquest salvador.

La història, com sempre, es repeteix i està ben vist que qui no n'aprèn d'ella esta condemnat a repetir-la. Deu faci que això no sia així.

Viatges Ultramillor

Agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 19
Tel. 585720

Cala Millor (Mallorca)

Coses a dir

Pere J. Santandreu Brunet

Ara que lleu, i com que hi ha quatre coses que em volten pel cap, m'he posat a escriure aquests dos mots. A més, si ho faig, cal reconèixer que és incentivat gràcies a una sèrie de comentaris fets per persones que demostren ésser lectores de la revista. No em digueu que no anima saber que qualcú llegeix el teu article mensual!

Tanmateix, però, el que jo pugui dir no és gaire important i, per tant, avís que aquells que frisen no cal que continuïn llegint.

CARTES

Sempre he dit que m'agrada escriure i rebre cartes. És una sensació estranya: la lletra manuscrita, les expressions pròpies de cada persona, les notícies que poden ésser rellegides...

Per una banda, a llargues distàncies, la carta et solventa la impossibilitat d'utilitzar sovint el telèfon. Per altra banda, però, existeix la possibilitat que s'extraviï (el verb vol dir, precisament, sortir de la via o camí que li pertoca), o que dificultem en excés la tasca dels treballadors de correus.

Actualment, sistemes moderns -telèfon, telefax, correu electrònic, etc...- van desplaçant el correu tradicional. Segurament, deu ésser una mica de nostàlgics, això d'escriure i rebre cartes. No obstant això, i sense poder donar-ne una raó objectiva, la carta i el paper escrit, volgudament formen part de les meves habituds.

A començaments de novembre em va arribar una carta provinent d'un company que estudiava a Jerusalem, i una altra -just unes setmanes abans- de

Poitiers. Obrir una carta és com encetar un llibre d'aventures en què es narren les històries d'aventurers insòlits que s'endinsen per la jungla, assolixen cims altíssims, o desapareixen dins el ventre d'un volcà.

Ara fa tres mesos, vaig rebre un sobre, de dimensions grosses, amb informació sobre un indret concret, i sovint oblidat, del meu país. En aquell moment, no vaig temps de llegir-lo, cosa que suava, essent de vacances, he duit a terme. Un bon amic d'Elna, al nord de l'Albera, passat els Pirineus, al sud de la França, o, si voleu, a la Catalunya del nord -el nom depèn de la cosa; així, doncs, triau segons la vostra adscripció-, m'ha tramès alguns exemplars de "El fiçó", informatiu punyent i crític publicat mensualment a Perpinyà. Llegir-lo ha estat un plaer, perquè se'm fa estrany que encara hi hagi gent amb capacitat d'enviar a pondre, o a porgar fum, la gent que conforma l'*establishment* -i que, en bon català, i per no resultar pedant, deu dir-se "sistema establert"- del departament francès del Pirineu oriental. També m'he fet un fart de riure amb les bajanades (bertranades, veig que en diuen en el català de França) protagonitzades pels polítics o mims de la Catalunya del nord. Per a la vostra informació, els mims i els bufons solien copiar, imitar, fets i gests d'altri, tot deformant-los grotescament, fins a tal extrem de produir rialles a tothom. Segonament, el meu sobre m'obria les portes de dos escriptors totalment desconeguts per a mi i que formen part de la meva incultura: "Un tal" i Josep-Sebastià Pons. Realment, va resultar una carta molt grata.

NOSALTRES I L'ESTRANGER

Ja es veu que històricament aquesta nostra petita nació no té gaire sort. I més poca encara a l'estranger. Per al-

tra banda, però, hem de dir que aquells que ens representen a fora, fan un paper ben magre. Ja sabem tots que els ministres d'afers exteriors tenen a càrrec seu les relacions interestatals, o sigui, entre el nostre estat -*Espanya*- i els altres -ací, posau-hi noms diversos. Particularment, som de l'opinió que si als professors que treballen aquí els exigeixen, almanco, un curset de reciclatge, també els ho hauríem d'exigir -tot i que amb continguts diversos- a alguns ministres i diplomàtics en general. Vegem-ne uns casos:

1. ESPAÑA - ALEMANYA

En el darrer acord de cooperació cultural signat entre el nostre estat -*Espanya*- i l'estat alemany, la Generalitat de Catalunya, a través del seu representant, va sol·licitar que, ja que un bon nombre d'universitats alemanyes ho demanava, s'inclogués en el tractat qualche apartat que fes esment i s'ocupàs de la llengua i cultura catalanes -pròpia d'un 25% de la població total de l'estat espanyol-. A més, com tots sabem, i segons la *Constitución*, "La riqueza de las distintas modalidades lingüísticas de España es un patrimonio cultural que será objeto de especial respeto y protección."

El representant espanyol, amb una cara astoradíssima, va demanar si això del català interessava qualcú, si s'estudiava a qualche banda que no fos a Catalunya. Hauria de saber aquest *nostre* (sic) representant que la nostra llengua i cultura s'estudia -com s'estudien objectivament i científicament la resta de les cultures- a les universitats de tot Europa, llevat, és clar, de totes les universitats peninsulars castellanes, les quals deuen considerar que això del "respeto y protección" de les "modalidades" es limita a posar-les dins un museu per ésser espolsades quan treguin arna. A partir d'ara, i d'acord

amb la constitució, quan em demanin quin idioma parl respondré: "-Modalidad.".

2. PERPINYÀ

Repetesc que hem tengut mala sort amb aquests diplomàtics *nostres* (sic). Nosaltes els pagam, i, ben mirat, ens fan ben poc servei.

Ara fa un parell de mesos, el cònsol del *Reino de España* a Perpinyà, José Marfa Martínez Cordón, va rebre una invitació d'aquest ajuntament franco-català, redactada en francès i en català. Vegem què ens en diu la revista "El fiçó":

"L'histèric cònsol va considerar un insult que se li enviessin papers escrits en català i va fer una resposta contundent on demostrava el seu disgust pel català. En Rodrigues comença a nos tocar los "cordones" i el millor que podria fer seria se posar un "condón" a la llengua."

Vaja representant que tenim al Rosselló! Convendria que en José Marfa tengués una mica més de respecte i consideràs que un 25% del seu sou és

pagat per ciutadans que parlen l'idioma que ell rebutja tan violentament. I si li demanàvem que ens tornàs aquesta part del sou?

3. INSTITUTO DE ESPAÑA EN LONDRES

Dia nou de desembre vaig assistir a una jornada d'estudis catalans a la universitat de Londres. L'organització va fer una feina ben feta i les activitats resultaren interessants i prou diversificades. Hi va haver ponències diverses sobre literatura catalana femenina -Mercè Rodoreda, Víctor Català, etc...-, sobre llengua i normalització, sobre art modern, etc... Precisament, una de les ponències va ésser la d'un estudiós alemany sobre l'obra de Miquel Barceló, considerat com un dels artistes joves més interessants de l'estat espanyol.

Com és de suposar, les autoritats espanyoles a la Gran Bretanya hi van ésser convidades, entre les quals, i com a representant, hi acudí la consellera de cultura, de la qual ara no record el nom. La dona -cal compatir-

la- va fer prou esforços durant tot el capvespre -al matí no havia comparegut; estoicament, va fer com si escoltàs i va procurar de no adormir-se. Tanmateix, però, es veu que la nit anterior havia anat una mica de gresca, perquè a un moment determinat ja no va poder contenir-se més en els badalls i en la cara de son. Finalment, en acabar la penúltima conferència, va desaparèixer sigilosament, i ens va esvalviar la vergonya de veure la nostra il.lustre representant amb espasmes facials desmesurats i obrint la boca només per badallar. Em sembla que també podríem retirar el sou a aquesta "concejera de cultura"! Què en trobau, de tot això?

* * * * *

I bé, benvolguts lectors, fins al mes que ve. Salut. Esper que, com que haureu estat més feiners i responsables que tots els individus que suara us he esmentat, els reis us duguin a tots coses bones, d'aquelles que no es paguen amb doblers però que fan felicitat.

La crisi d'Unió Mallorquina

Josep Cortès

No sé si dins l'àmbit de tota la Comunitat Autònoma va funcionar, però el cert és que la fusió de Convergència Balear, Unió dels Independents de Mallorca i Unió Mallorquina, dins Sant Llorenç ha estat un vertader fracàs. Ara fa un any que en Bartomeu Pont i na Bàrbara s'integraren dins l'equip de govern de l'Ajuntament, però encara és l'hora que se'ls hagi de veure amb una espipellada de poder decissori. Fins i tot m'han assegurat que el batle no consulta res amb el partit, ni tan sols temes tan importants com els pressuposts o la plaça Nova.

No és estrany, per tant, que, potser mentre aquesta revista estigui a la im-

premta, es produeixi la ruptura definitiva entre els partidaris d'en Miquel Fal.lera i la resta d'integrants d'Unió Mallorquina. De fet, el dia 3 de gener hi ha convocada una reunió per decidir el cap de llista de les vinents eleccions municipals i, segons informacions de primera mà, el candidat del comitè local serà en Miquel Jaume Comís, qui s'haurà d'enfrontar amb l'actual batle per aconseguir la plaça.

Sembla ésser, i tot sigui dit amb les reserves pertinents, que en Vaquer hauria intentat per tots els mitjans al seu abast retornar al Partit Popular, però ha estat el propi Gabriel Cañellas el qui s'hi ha oposat rotundament i s'ha estimat més continuar amb en

Mateu Domenge, tot i que en aquesta legislatura el seu paper hagi estat més aviat discret.

Per això, si a la reunió de dia 3 guanyen els partidaris d'en Miquel Comís, és bastant probable que el batle faci una candidatura independent i abandoni el partit; per contra, si el que guanya és en Fal.lera, tampoc no es pot descartar la possibilitat de que siguin els altres els qui abandonin Unió Mallorquina, perquè consideren que un futur enteniment amb en Vaquer és difícil que es produeixi.

La crisi, per tant, està servida. Només cal esperar un poc per veure quin dels dos grups es queda amb les sigles d'Unió Mallorquina.

Els delictes sexuals segons l'Audiència

1647

Contra Antonina Roca i Mascardo, de Ciutadella, acusada d'associar-se amb bandejats i tenir cópula carnal amb ells i altres delictes. Exili 5 anys.

Contra Gaspar Font i Roig, de Son Bauló de Sineu, de Llorito, acusat d'estupre i violència amb seducció contra Joana Estela de Llorito, amb promesa de matrimoni. Exili 3 anys.

Contra Joana Miralles i Fonoll, acusada de concubinat. Exili 3 anys.

Contra Ildefons Dusay i Francesc Gual, donzells acusats de violentar dones i conèixer-les carnalment. Serviran a l'exèrcit reial a Orà, el primer perpetuament i el segons durant 10 anys.

Contra Joana Maria Danús, àlies Nas, acusada de concubinat. Exili un any.

Contra Antoni Reus Daviu, àlies Coixet, d'Alaró, acusat de violentar una dona casada i conèixer-la carnalment. Servirà a les galeres 5 anys.

Contra Jordi Fiol, acusat de violentar dones i conèixer-les carnalment. Servirà als exèrcits durant 5 anys.

Contra Jeroni Pont, ciutadà militar, acusat de tenir dones deshonestes en sa casa i exercir la impudícia amb altres socis seus. Servirà a la ciutat d'Alcúdia durant un any.

Contra Francina Serra, àlies Grogà, de Manacor, acusada de vida deshonest, admetre visites, alcavoteries i acomodar sa casa per actes veneris. Exili 2 anys.

Contra Miquel Sanceloni, doctor en dret civil, acusat de violentar dones i tenir actes carnals. Exili 3 anys.

1648

Contra Ramon Gual Desmur, don-

zell, acusat de violentar dones i tenir actes carnals. Servirà al Rei a Tarragona un any.

Contra Caterina Pastor, de Petra, Caterina Martina, de Ciutat, Agneta Serra, de Lloseta, Joana Mayola i Maria Seguí, de Menorca, culpades de viure luxuriosament i libidinosament; són incorregibles. Exili un any.

Contra Joan Bassa, àlies Blai, de Muro, acusat de concubinat amb certa dona, essent gran escàndol. Servirà a l'exèrcit un any.

Contra Pere Torres, de Santa Margalida, plagiari i associat amb altres raptar amb violència dones. Penjat.

Contra Bartomeu Vilar, de Muro i Sebastià Rosselló, de Santa Margalida, acusats del mateix. Penjats.

Contra Pere Agustí Sabater, de la Pobla, àlies lo Bord d'Inca, acusat d'homicidi de Margalida Pou, àlies Cambiux. Remarà a les galeres 7 anys.

Contra Mateu Catany, acusat de maltractar una dona en sa casa. Servirà als exèrcits 3 anys.

Contra Jaume Joan Massanet, d'Inca, acusat de portar arcabús i raptar una donzella. Galeres tota la vida.

Contra Margalida Montserrada, àlies Tafalera, de Manacor, acusada de vida deshonest i tenir facinerosos en sa casa. Exili 2 anys.

Contra Antoni Miquel, àlies Huguet, de Lloseta, acusat de portar arcabús, matar sa muller i altres homicidis a Alcúdia i Pollença. Condemnat a mort.

1649

Contra Don Gregori de Villalonga, acusat de violentar una dona i tenir acte carnal. Servir al Rei a Cabrera 2 anys.

Contra Esperança Sans, àlies Ferraguda, acusada de vida deshonest, concubinat i mal exemple. Exili 3 anys Menorca.

Contra Elisabet Gomila, de Manacor, acusada de concubinat i escàndols. Exili de Manacor i Felanitx 2 anys.

Contra Francina Pastor, de Sineu, acusada de vida deshonest i impúdica, mal exemple. Exili un any.

Contra el doctor Francesc Mulet, acusat de conèixer carnalment una dona deshonest. Exili 3 anys.

Contra Antoni Macià, àlies Baxa, acusat de paraules contumelioses contra Marianna Saquerés, viuda, i sa filla Margalida. Exili un any a Tarragona.

Contra Antoni Perpinyà, d'Alaró, acusat d'estupre i violència a una donzella en la via pública. Servirà als exèrcits 3 anys.

* * * * *

Al mateix Arxiu del Regne de Mallorca, secció Audiència, es conserva un altre llibre titulat "Primeros partes de causas criminales". D'aquest he tret els següents casos referents a la sexualitat:

1850

Manacor.- "Parte sobre haver sido violada por dos hombres Pedrona Ramis, que aparecen ser Nicolás Canet y Jorge Roca".

Palma.- "Contra Onofre Carrió, por haver intentado violar a Magdalena Coll".

Palma.- "Contra Dionisio Talló, por maltrato a Maria Gacias, su consorte".

Maó.- "Contra Rafael Femenias, por conato de violación a Ysabel Buils, demente".

Eivissa.- "Contra Antonio Planells, por haver estuproado a María Ramón".

Eivissa.- "Sobre Haberse encontrado una niña recién nacida dentro de la noria de D. Carlos Ramón".

Ram on Rosselló

Resposta a Josep Cortès

Tractant-se del qui la firma (responsable del Servei de Publicacions de la Universitat de les Illes Balears) i per entendre també que el llibre del Centenari 1882/1992 (sic) és sumament important, li agrairia la publicació d'aquest escrit, que he rebut com a cap del Consistori del nostre Ajuntament, a la revista del corrent mes de desembre.

Donant-li les gràcies anticipades el saluda molt cordialment,

Miquel Vaquer, Batle

Em dirigesc a vostè com a cap del consistori de l'Ajuntament de Sant Llorenç perquè he tengut ocasió de llegir el comentari que el senyor Josep Cortès publicà al núm. 20 (agost/setembre de 1994) de la Revista *Flor de Card*. Pens que no es poden admetre determinades insinuacions i acusacions, des del meu punt de vista, falses, malintencionades o errònies que fe el Sr. Cortès en descàrrega de la pròpia responsabilitat o amb altres intencions que desconec.

En primer lloc el Sr. Cortès diu: "La Universitat balear va cometre tantes errades en la transcripció dels disquets que ens va obligar a revisar l'obra una bona partida de vegades".

Un disquet no es transcriu, si no hi ha coincidència de programa i versió se'n transformen els arxius, prèvia a la maquetació, si no, ni això. Per tant, els errors no són de la universitat, són dels autors o transcriptors. Ara bé, és cert que nosaltres haguérem de picar alguns textos, i com que sempre que es pica un text es cometien errors per

això els donàrem als coordinadors, que cobraven ¿o no? la seva feina, per corregir-los o fer-los corregir. Per tant, el Sr. Cortès va haver de fer allò que li pertocava fer quant a la correcció; però no va fer allò que li pertocava a l'hora de coordinar els autors perquè ens donassi els articles informatitzats i amb uniformitat de programa. Per tot això aquesta primera acusació és falsa.

El Sr. Cortès diu també que no pogué fer la darrera correcció perquè el batle i el regidor li usurparen la responsabilitat. El Sr. Cortès, o els autors o els seus col.laboradors revisaren tres vegades els articles i aquesta dinàmica va generar el següent: l'article del Sr. Jaume Salas i Melis una vegada maquetat fou donat al Sr. Cortès per una primera correcció; quan tornà a nosaltres havia passat de 107 a 70 pàg. Es tornà a refer i es tornà a enviar per a una segona correcció, que quan retornà tenia 96 pàg. (la qual cosa comportà una repaginació de tot el llibre). Però bé, un cop revisat l'article i enviat per a la tercera correcció es pretén que torni a ocupar més de 100 pàg. Aquí ens hi negàrem. Pel que fa a la correcció de la resta dels articles els autors hi varen poden afegir tot allò que els semblà pertinent; aquest fet suposà en algunes ocasions una nova maquetació de tot l'article. Això no és una correcció ni una coordinació, això és, per dir-ho suaument, una incompetència. Per tot això optàrem per parlar amb el responsable de l'Ajuntament i decidírem obviar el Sr. Cortès.

Les fotografies, veritablement, no són una meravella de realització, però em complau discrepar amb el Sr. Cortès respecte al significat i el context d'aplicació de l'adjectiu impresentable. Les reproduccions de les fotografies no és extraordinària, perquè les orientacions pressupostàries que ha-

víem pactat amb l'Ajuntament aconsellaven que les tractàssim nosaltres, amb els nostres equips informàtics, que evidentment no són els d'un laboratori de fotomecànica. A més a més, el Sr. Cortès o els coordinadors revisaren el peus de fotografies i altres petits detalls que diuen que a l'edició definitiva són erronis.

Vertaderament hem d'acceptar com a greu error nostre, i de ningú més, que l'article d'Isabel Moll aparegui sense les notes al final de l'article (i no a peu de pàgina com diu el Sr. Cortès, de manera equivocada). Hi ha uns motius però no ens descarregam de la responsabilitat i l'acceptam.

Ara bé, vull que sàpiguen que el "greu error" nostre, el que realment va molestar al Sr. Cortès, no sé si als altres coordinadors, fou la decisió que prenguérem conjuntament amb l'Ajuntament d'esborrar els noms dels coordinadors de la coberta del llibre, en primer lloc per qüestions estètiques i en segon lloc perquè com a coordinadors ja figuraven, que és on els pertocava, a la primera pàgina de crèdits i a la portadella.

Com a responsable del Servei de Publicacions de la universitat em dol tot aquest enrenou. La universitat i aquest servei acceptàrem de bon gust, gratuïtament i desinteressadament, col.laborar amb l'Ajuntament. Convé que sàpiga el Sr. Cortès que la universitat no ha cobrat cap doblar, ni ho farà. Això no ho dic en descàrrec de cap culpa nostra. Però no accept, perquè no és veritat, que ens acusin de "poc interès", sobretot qui més ha mostrat "desinterès" i "interessos" en tot moment.

Per la meua part només els vull dir que a més de demanar excuses i acceptar les "nostres" culpes quedam oberts a qualsevol altra col.laboració.

Sebastià Roig i Rigo

Quant alcohol consumeixen els joves mallorquins i de quina forma

Durant els darrers anys la màxima preocupació de la societat s'ha centrat en el consum de drogues il·legals per part dels joves. També el tabac ha estat motiu de grans campanyes i de modificacions legislatives. Podem dir que, en aquests moments, hi ha un alt grau de conscienciació sobre aquests problemes entre la població.

No passa el mateix amb l'alcohol. El seu consum en termes absoluts no ha crescut sinó que ha passat a unes formes de consum concentrades als caps de setmana, amb gateres freqüents que duen moltes vegades a begues, violència i accidents de circulació. Aquest fenomen és especialment preocupant entre els joves, on podem observar que s'està produint un augment considerable de la problemàtica sense que paral·lelament això hagi despertat una postura crítica entre la societat, que gairebé veu el fenomen amb benevolència. Aquesta negligència sobre la problemàtica del consum d'alcohol ha començat a rectificar-se des del mateix Pla Nacional de drogues, on fins ara l'alcohol no era una prioritat.

El propòsit d'aquest article és donar a conèixer les formes de consum dels nostres joves. Per aconseguir aquesta informació de com és el consum d'alcohol entre els joves, es va realitzar durant l'any 1992 un estudi a partir d'una mostra representativa d'estudiants de Mallorca, entre 14 i 18 anys, format per 1079 alumnes. Els resultats foren els següents:

1.- Un de cada deu joves no ha consumit mai alcohol, 4 joves de cada 10 ho han provat una vegada, 3 de cada 10 consumeixen alcohol durant el cap de setmana i, pràcticament cap jove consumeix alcohol cada dia. Veim com la major part dels joves consumeix poc alcohol i, entre els que ho

consumeixen, ho fan especialment els caps de setmana.

2.- El consum mitjà d'alcohol pur és de 98 c.c. per la setmana, equivalent a un consum mitjà de 6 copes en un cap de setmana. La meitat dels joves consumidors prenen un màxim de tres copes a la setmana. Els altres prenen entorn a les vuit copes. És als divuit anys quan es consumeix més, però als 17 anys ens trobam amb consums més exagerats. Sorprenem observar també que els joves de 14 anys ja consumeixen una mitjana de 4 cc. a la setmana, la qual cosa representa dues copes i mitja.

3.- Hi ha una relació entre el consum i l'edat, el nombre de consumidors augmenta amb l'edat i es concentra especialment als caps de setmana.

4.- Respecte de les gateres, ens hem trobat amb un 26.9% de joves, és a dir, un de cada 4, que en els sis mesos anteriors a aquest estudi s'han engatat alguna vegada. A continuació es pot observar la distribució de les gateres:

En els darrers 6 mesos Freqüències

0	74'5%
1	10'9%
2	6'5%
3	2'4%
4 o més	5'7%

Quan relacionam aquest comportament amb l'edat, observam que torna esser als 17 anys on s'observa la major freqüència de gateres. Però és sorprenent que entre els joves que s'engaten un de cada 10 tenen 14 anys i 2 de cada 10 joves tenen 15 anys, quan està prohibit servir begudes alcohòliques als menors de 16 anys.

Com podem veure mitjançant aques-

tes dades, observam un consum d'alcohol concentrat quasi exclusivament als caps de setmana, i amb una tendència a engatar-se que efecta a un de cada 4 dels subjectes. També observam una dada important que té relació directa amb els programes de prevenció i que fa referència al consum d'alcohol als menors de 16 anys, on es posa de manifest que la legislació vigent no es compleix de forma estricta.

Un dels punts d'interès de l'estudi és poder resaltar que el nombre d'abstemis entre els joves ha augmentat en els darrers deu anys, a la vegada que els joves bevedors de caps de setmana augmenten el seu consum d'alcohol, i per tant aquests joves augmenten el nombre de gateres. És necessari destacar aquestes dades des del punt de vista preventiu, ja que tenir una informació precisa ajuda a no tenir creències errònies, que poden fer pensar a l'opinió pública que tots els joves són bevedors, i fomentar en els joves una imatge de si mateixos distorsionada que influeix negativament en les seves pautes de comportament. No hem d'oblidar la importància que té la publicitat i els medis de comunicació en el comportament social.

Degut a la importància d'aquestes dades creim interessant que el pròxim article reflexi el perquè del consum dels joves.

Josep Galmés

Serveis Socials municipals.
Equip Promoció de la Salut, CIM

NOTA: Els dos articles publicats en sengles números de Flor de Card que feien referència a la SIDA i al consum de drogues anaven signats erròniament per Miquel Galmés, quan el seu autor era Josep Galmés. Valquin aquestes retxes com a rectificació.

LIRA D'OR

Desembre de 1994
Coordina: **Jaume Galmés**

Vos convida a entrar
dins el CASAL MARTAL
(Premi Vall d'Or. Poesia 1994. Sóller)

de Bernat Oliver Font (Foto: Francesc Amengual)

Casal Martal

L'ARRIBADA

Aquella nit de vent i pluja, de dins el bar estant,
m'arribaven clares les paraules,
els batecs dels cors i dels sexes,
les rialles bones i malsanes,
les begudes, el tabac, les músiques cantables.

La festa m'envoltava,
res no era com és ara,
sols es tractava d'una nit
de l'època passada.

I vaig menjar-me la vetlada,
reietó d'un país particular,
ignorant el món encara,
aquell magnífic Univers que
va inundar-ho tot de part de tard,
instal·lant-se dins meu sens jo saber-ho,
a poc a poc, a mesura que creuaves la llinda
grandiosament martal.

LA FESTA

Quan el so dels instruments ens colpejà,
nosaltres, ja ens havíem retrobat.
Potser el temps estava fart de ser pel mig,
jugant, ara a allunyar-me, ara a acostar-te,
tanmateix, ja ens havia ben-fermat,
destinant-nos l'un a l'altre.

Quan ens sabérem un, férem moltes mamballetes,
ballàrem el cos, el nostre, i amb el ritme insaciable,
parfrem la persona indivisible que habita al Gran Casal
[Martal.

La vestírem de nosaltres, per cantar-nos
i per millor estimar-nos inventàrem les cançons,
i els territoris, i totes les coses agradoses que volguérem.
Amb un genuïna gràcia, amb una musicalitat que,
just ara mateix, encara ens sorprèn,
retrobàrem l'amor,
aquest infant tendral que ens mira riallós,
i comença a créixer.

FAR DE LLEBEIG

La fullaca de Febrer omplia la ciutat de caramulls.
Voramar, l'ambient hivernal de la Cala em deixava, dins
[la casa,
que miràs per la finestra a l'airecel de la distància,
que tornàs a parlar d'ell, a escriure d'ell sense tocar-ho.

Em dolia encara aquella mala anyada dels trenta anys,
el primer llibre, la presència de la mort encara fresca,
l'absència tristíssima que em tenia l'ànim mig cansat.

Mirava cap al sud llavors, al far antic que il·lumina la
[badia,
després tancava el llum i el deixava penetrar dins de la
[cambra,
el deixava que vengués de cap a mi, allargant-se pel tres-
jaient-se per la taula, [pol,
inundant-me l'habitacle amb llampegades sorprenents
que conquerien la foscor, que esvaïen l'ombra.

Semblava el llambreig del teu rostre,
talment la carícia de les teves mans,
semblava el vell reclam de la veu teva aquella cosa,
aquella sensació de tenir-te ben davant.

Després vaig estimar-te al mig dels llamps,
sobre el mar i part damunt dels núvols,
vaig besar-te amb els llavis dels infants,
i amb aquests ulls i aquestes mans que són tan teves,
voltant el cap perquè veiessin com somreia,
vaig tornar a mirar-me l'airecel i a saludar,
mentre fugia a poc a poc, com sempre,
camí del teu casal Martal.

PORTOCOLOM

Hi ha amors que fan d'ocell i, sens tocar-la, sobrevolen la teulada,
 n'hi ha que ens esbuquen les parets o ens entren per la porta,
 n'hi ha d'ajupits als fonaments que ho sostenen tot.
 Hi ha amors que no saben caminar i ens miren,
 n'hi ha que són un vent i que ens trabuca,
 n'hi ha que són dedins i ens fan surar.

Hi ha amors, amor, dels quals no és possible dir res,
 perquè són tan grans que comprenen tots els mots,
 perquè provoquen vermellor als àngels
 i admiració a les persones
 i sentiments als dimonis.

Ara, només el puc descriure:
 el teu mirar mirant-me,
 no res més magnífic,
 ni més palpable,
 ni més bell,
 ni cert.

ELS NOSTRES ANYS

És com si seguéssim sobre el marbre blanc de l'horitzó.
 Com si veiéssim des d'allà els dies que han de succeir,
 nombrosos i llunyans, traient el cap darrera el mar.
 És com si els poguéssim destriar venint cap a nosaltres,
 com una vasta flota de vaixells il.lusionats, al.lots esperan-

[çats,
 fent jocs amb els velams, engronxant-se, encalçant-se,
 escorant-se, venint tanmateix.

Sovint quedam a casa celebrant l'endemà,
 abraçats sobre el sofà, estimant-nos,
 acarontant-nos amb el tacte el plaer d'haver guanyat,
 mirant cap al defora, pensant amb els estels,
 amb el cel immens de la nit clara,
 amb la mar blava d'allà al mig plena de dies,
 de mesos, d'anys fantàstics que encara han de venir.

TULIPES

Els nins ens començaven a créixer per dedins.
 Amb les manetes s'aferraven a la pell del cor
 i ens deien cosetes inversemblants, meravelloses.
 Els nins miraven les floretes del jardí amb els ullons,
 recollien amb les mans els ocellets que eren petits,
 parlaven amb els cans fermats,
 amb el vent desbaratat que els alegrava, i amb el sol,
 i amb el mar i les muntanyes...
 amb tot el que fos viu parlaven aquells nins, eren,
 talment, els infants de la il.lusió.

Ens ho havíem dit un matí,
 mentre miràvem les nostres tulipes,
 tu els acarones dolçament i a mi m'agradava com ho
 [feies,
 els tocaves amb l'ànima del bes que em fa ser viu,
 i em somreies i em miraves.

Llavors començarem a guiar-nos, l'un per dins de l'altre,
 seguint tostemps un camí com circular, infinit i bell:
 començava on acabava,
 acabava on començava.
 El triarem satisfets, l'educarem exacte com volguérem,
 l'omplírem d'amics, de flors, de rialles i, sobretot,
 l'omplírem de nosaltres, estimada, de nosaltres un.

Bernat Oliver Font

és també autor d'un llibre, LA SANG DE L'ÀNGEL
 (ed. autor)

Viatge a l'Estació Z

Capítol 18 (Just one Night - Part 6 de 6)

Xavier Morell

Conta el vell Bob que, fa uns quants anys, després d'un sopar d'antics alumnes, entrà per primera vegada dins un bingo. Ho féu de mala gana ja que en aquests llocs sempre li ha paregut innecessari entrar-hi, una pèrdua de temps i doblers. "Una astuta trampa", solia comentar. Després d'una petita discussió, acabaren anant-hi tots. El vell Bob es va prometre a si mateix que seria la darrera vegada que l'envampaven d'aquesta manera.

Aquell dia no hi havia massa gent, cosa que no impedia que allò bullís en una frenètica activitat. Feren rotlada, una mica estrets però així caberen tots en una taula. "Pagarà una ronda cada un",

proposà un d'ells. El vell Bob replicà que la idea no li pareixia bé, ja que ell no pensava jugar. De cap manera deixaria els seus doblers en un lloc que tant odiava. Discutí una estona fins que decidí marxar. La resta li ho tirà en cara, però ell, sense immutar-se sortí cap a fora. Feia una mica de fred, així que s'abrigà bé i es disposà a enfilar-se cap a ca seva. S'adonà que vora ell, recolzat a la paret, hi havia un nin d'uns deu anys, clarament avorrit i cansat d'esperar. Mentre s'allunyava pensava en ell, i en la seva mare, la qual probablement es gastava el seu sou jugant allà dins. Pensà com seria la seva vida a casa, segurament la mare l'enviava a veu-re la televisió

perquè no la molestàs. Llavors sentí pena per ell i fins i tot pensà fer mitja volta i anar a jugar una estona amb ell. Girà i es quedà quiet, es demanava què li diria el nin. Un vell des-conegut que em demana si vull jugar amb ell? Igual aniria a cridar sa mare. Supòs que ella li deu haver contactat històries de vells que duen nins i nines als lavabos per fer-los coses dolentes i que no es refiàs d'un desconegut. S'aturà a un bar que hi havia a mig camí i s'imaginà jugant amb el nin, rient i divertint-se en lloc de posar cara d'avorriment i beure cerveses. I pensà orgullós que són els únics que juguen de veritat en un lloc on la gent diu que va a jugar.

Notes falses

Malauradament, des que iniciàrem el concert amb la nostra lira daurada, no hem pogut evitar certes dissonàncies en l'execució - atribuïbles només al seu instrumentista, el qual promet tenir més cura d'ara endavant- davant les que l'oïent sensible haurà quedat si més no estranyat. Així doncs, procedim a referir les esmenes que s'haurien de tenir en compte en rellegir la partitura.

1) Advertiment a propòsit de les versions de Georg Trakl

Les de "Tardor transfigurada" (novembre '93) i "Sebastian en el somni" (gener '94. Les correccions que vénen tot seguit pertanyen ja totes als suplementes publicats en aquest any) el traductor ha decidit, per diverses raons, rebutjar-les en espera d'una nova versió en la qual està treballant en aquests moments. (Quant a les dels poemes endreçats "A Novalis" i "A la meva germana" (febrer-març i setembre, respectivament), podem garantir que el lector es troba davant rèpliques força dignes dels originals alemanys).

2) Altres errades importants

El vers 18, del poema titulat "Com el cant de la guineu" (abril), d'Abbè Rovira, toca dir:

passions d'amant que a cavall monten

Dins l'homenatge a Salvat-Papasseit (maig), a la 2ª línia del darrer paràgraf, toca dir:

que no estigué present

A l'article sobre Marià Manent (juliol), el segon vers citat de Nerval, toca dir:

just la nimfa fresca desclosa

així com la 2ª línia del peu de foto toca dir:

de l'Editorial Joventut, el 1981

i el nom de la pintora italiana esmentada subaix ha de ser

Mimma Acerbis

Als Tres poemes (agost-setembre), el títol del primer toca ser "(Cala Varques)", entre parèntesi; el segon, el vers 7, toca dir

i vosaltres, oh Somnis, feis

mentre que, al titulat "Princesa", els vers 5 toca ser:

i humiteja la pell amb llengua

Finalment, referent al petit treball en honor de Bashō (a part d'haver d'escriure's sempre amb aquest accent gràfic), l'últim vers del primer haikú que hi publicàrem ha de ser:

la lluna entra per la finestra.

Aquesta és, en rigor, la més greu de totes, car creim que si el senyor Bashō, mogut pel seu entusiasme de poder contemplar la lluna plena de tardor des de Sarashina, feia centenars i centenars de quilòmetres a peu amb la il·lusió de llavors poder-ho plasmar en tan sols tres versos, el seu esforç havia de valer la pena i arribar, almenys el seu sentit, a qualsevol raconet del món, el paradís de pau que és Sant Llorenç inclòs.

Gràcies i Molts d'Anys!

El coordinador

Conflictes lingüístics: l'article es (sa, ses) i el (la, els, les)

M. Caldentey

Seguint amb les *diferències* entre el català del Principat i el català de Mallorca, que posen de relleu els detractors de la Llengua Catalana a Mallorca, hem de parlar dels articles *es/sa* i *el/la*, també anomenats Salat i Literari, respectivament.

Ambdós provenen d'un pronom-adjectiu llatí; *es* i *sa* (i plural *ses*), s'origina etimològicament de la forma llatina *ipse, ipsa, ipsum*, que en llatí clàssic volia dir "mateix,-a, en persona", i servia per donar èmfasi, i en llatí vulgar es va debilitar fins a tenir només valor d'article. L'article *el* i *la* (i plurals *els/les*) s'ha format a partir del demostratiu llatí *ille, illa, illud*, que volia dir "aquell,-a, allò", i que a quasi totes les llengües romàniques ha donat el pronom personal de 3ª persona: "ell".

El DCVB (Diccionari Català-Valencià-Balear, 5è tom, pàg. 147) diu de la forma *es* (fem. *sa*, plur. *ses*): "*article definit que antigament estava estès per tot el domini del català, i que, suplantat per l'article "el/la", queda avui reduït a les Balears, i a la part oriental de l'Empordà i a una petita contrada valenciana, habitada per descendents de pobladors mallorquins*". I és que, si bé és ver que, actualment, al Principat i al País Valencià usen *el/la*, també ho és que, antigament, els usaven tots dos; de fet, encara queden restes de l'article *es/sa* a la toponímia: Sant Jordi *Des*valls, Sant Joan *Des*vern, *Sar*roca, Sant Joan *Des*pí, Sant Climent *Des*cebes...

No obstant això, a les Balears, col·loquialment s'usaven els dos, però en

els registres formals s'usaven les formes *el/la* (en testaments, escriptures de terres...). Per això, avui, a Mallorca s'usen els dos articles: *es/sa* s'usa molt més, però *el/la* també s'empra, tot i que a vegades no se'n té consciència:

A les oracions religioses, usam les formes *el/la*: "Pare Nostre, que estau en el Cel, sigui santificat el Vostre Nom..."; "...beneïda sou Vos entre totes les dones; beneït és el fruit del Vostre Sant Ventre, Jesús". Això és perquè era un registre formal, i no s'ha interromput en cap moment l'ús del català en les oracions; és a dir, les oracions religioses s'aprenen dins la família (i sempre es van poder aprendre en català).

A moltes cançons populars, també es conserven les formes *el/la*:

"La Balanguera fila, fila
la Balanguera filarà,
posau foc a la caldera,
la caldera bullirà"

"Horabaixa post lo^(*) sol
plorinyava l'infantó..."

"A la ciutat de Nàpols
hi ha una presó, la vida mia..."

Així mateix, usam formes *el/la* (i plurals) a diverses expressions: "la Sala (Ajuntament), "la Seu", "el cel", "són les vuit", "a les fosques", "a les bones", "a les males", "anam a la vila", "tot lo dia", "la mar", "la Mare de Déu", "el Rei", "la Reina", "el Papa", "l'elsglésia", "l'elaltar", "la setmana passada", "l'elany que ve"... Hem de citar també el cas de la vila de Pollença, on usen sempre aquestes formes (ex. "u port" -variació fonètica de la forma *el-*, "la platja", "les nines").

Al DCVB trobam que les formes

es/sa (i plurals) s'utilitzen a la part oriental de l'Empordà (província de Girona) i a una petita contrada del País Valencià: els dos petits pobles de Tàrbena i Vall Gallinera.

Podríem dir, doncs, que trobam *excepcions* per les dues bandes: Pollença constituiria l'*excepció* a la regla general de les Balears; i la part oriental de l'Empordà, Tàrbena i la Vall Gallinera serien l'*excepció* a la regla general de la zona continental de la terra catalanoparlant.

Podem acabar dient que no hi ha tanta *diferència* en qüestió d'article: a Mallorca seguim usant els dos, tot i que un (*es/sa/ses*) ha guanyat terreny a l'altre, tret de Pollença on sempre usen *el/la/els/les*; i a la resta dels territoris de parla catalana, on ja hem vist que hi ha zones en les quals sempre s'usen *es/sa*, si no usen al mateix temps els dos, tenen restes de *es/sa* en la toponímia, la qual cosa demostra que antigament també usaven els dos i actualment n'han perdut un (*es/sa/ses*) en la llengua col·loquial.

(*) *lo* és la forma antiga de l'article *el*, que tenim encara en les expressions "tot *lo* dia" o "tot *lo* món" i que també trobam a algunes cançons, com ara "la Sibil.la": "...Daran *los* peixos horribles crits..."

Ja fa vint anys!

Rafel Duran

Aquesta fotografia no és en blanc i negre, ni tan sols de color sèpia, virada pel pas del temps. Aquesta fotografia està feta de crits i de renou, de mans-balletes cridant "*es doblers! es doblers!*", de l'excitació i expectació per veure sortir els personatges, de versos dits solemnement amb consuetud, de gesticulacions esburbades, de cops de maça damunt una taula que ara cau, su-ara no cau, de llibres que es tanquen de cop i fan una polseguera mai vista, d'espases brutes de confitura de pruna... i el dimoni? -Calma, no et desesperis, que això és al final. Abans la veu tremolosa i apocalíptica de la Sibila i les manotades del rei. Quin rei? -Foi! El rei Herodes!

Ja fa vint anys! Fa vint anys que vaig veure per primera vegada una representació popular del rei Herodes. Feia temps que a Sant Llorenç no s'havia representat. Crec haver llegit que des de 1955. Els nostres familiars que se'n recordaven ja ens ho contaven setmanes abans: que si feia això, que si deia allò, que si el criat bo, que si el dolent, que si els Doctors de La Llei, que si un era sord i tot ho entenia malament, que si el rei espenya la taula tres vegades, o jo que més me sé... i és clar, davant tanta publicitat oral ens varen crear una gran il·lusió. Es varen fer dues representacions. La primera l'any 1972 i la segona l'any 1974. La tradició marcava una funció biennal. Els qui ho varen tornar a engrescar i organitzar varen ésser els joves llorencins del Club Card (que magre que seria la història actual de Sant Llorenç sense ells!). La revista Flor de Card nº 124 menciona una representació al gener de 1987, però que jo no vaig poder veure. L'organitzador

d'aquesta funció, segons unes gloses escrites per n'Antoni Artaner i publicades a la revista, va ser en Mauri (al cel sia) home que a les dues representacions dels anys setanta havia interpretat el rei Herodes. Encara el veig improvisant versos, com Déu mana i la tradició també, sobre l'atlètic de Bilbao, el seu equip de futbol preferit.

"El rei Herodes" té una importància cabdal dins la tradició popular mallorquina de les festes de Nadal, i per a mi és un record mític del paisatge de la meua infància. La memòria em guarda fragments perduts d'unes representacions fantàstiques. És possible que em faci una mala jugada. Ja se sap que el pas del temps llima arestes i ens retorna el passat molt ben embolicat. La majoria de les vegades és millor que sigui així. "*Ja fa vint anys! (Els reis)*" també és el títol d'una contarella de Mn. Salvador Galmés que enguany he pogut disfrutar de llegir, gràcies a la publicació del segon volum de la seva obra complerta. Salvador Galmés conta una representació del rei Herodes a Sant Llorenç per devers 1890. La narració està datada en 1910. Escrita amb un gran sentit de l'humor fa una descripció magnífica, costumista, divertida i acur-

rada en el detall del que era una representació del "rei Herodes" fa cent anys. Lectura que per les festes de Nadal hauria de ser obligada per tots els llorencins.

La coincidència del títol de Mn. Salvador Galmés i els anys que fa que vaig veure la meua primera funció m'ha empès en aquestes dates tan assenyalades a cercar per ca nostra aquesta fotografia.

M'agrada la fotografia, m'agrada molt, i no perquè sigui teatral o hi surti part de la família paterna. Està feta a la rectoria de Son Carrió devers l'any 1943, i evidentment, és d'una representació del "Rei Herodes". M'agrada molt mirar-la, sobretot per la concepció que se'n tenia dels personatges i com se'ls vestia. Els anys 40, els de la postguerra no estaven per tudar els doblers en vestuari històric teatral influït per les pel·lícules de Hollywood de tema bíblic. Encara es vestien amb el que era costum, una vestimenta carregada de reminiscències antigues amb incorporacions modernes. Tanmateix, l'important era fer la funció, fer bulla, fer festa.

La tradició, avui, ja s'ha esquarterat. A Sant Llorenç ja no es torna a representar "El rei Herodes", encara que

qualque poble de la comarca sí que ho continua fent, però tant se val, perquè el rei Herodes diu que no vol sobre res de ningú o ningú no vol sobre res d'ell, que ja ha perdut la memòria, que pateix un començament d'amnèsia irrevocable, que ja no se sap el paper, que s'estima més estar arraconat, i que no espera que ningú li vagi a treure la pols, ni que les seves robes de vellut tornin a lluir a la plaça amb la claror hivernenca d'un capvespre de primeries de gener.

Ara els al.lots d'avui ja no poden compartir tradició i modernitat i s'han de cercar un substitut, i mentre uns esperen el seu vídeo com a regal de Nadal o de Reis, els altres esperen la programació cinematogràfica de Manacor o se'n van amb els seus pares a fer cua als cines de Palma per veure el rei substitut, el rei de reis: "El rey León".

* * * * *

Segons em conta munpare, d'esquerra a dreta:

Majordom, Pere *Marines*; Sibilla, Miquel *Calistro*; Patge, Tomeu de la *Curi*; Secretari, Jeroni *Duran Reus*; Doctor de la LLei, Toni Riera *Menut*; General, Miquel *Cerol*; Criat bo, Jaume *Busco*; Jordi Pascual, rector a l'època de Son Carrió, més conegut a Sant Llorenç pel *capellà de Ses Planes*; Rei

Herodes, Montserrat Pascual *Relles*; Criat dolent, Pere *Duran Reus*; Ambaixador, Toni Adrover *Verrató*; Capità, Rafel *Duran Reus*; Rei Baltasar,

Miquel *Fila*; Rei Melcion, Joan Mas *Reüll*; Rei Gaspar, Miquel *Mandia*; Soldat, Toni Pascual *Un*; Soldat, Miquel *Coca*; Apuntador, Nofre *Puça*.

Poesia

El dia 16 de desembre es va presentar a Capdepera el cinquè llibre de poemes de Pere Orpí -antany asidu col.laborador de Flor de Card-, i ja s'havia presentat anteriorment a Santanyí, on va quedar finalista del premi *Bernat Vidal i Tomàs 1994*.

El llibre "*Simfonia en blau major*", està estructurat en quatre moviments, com marquen els cànons d'aquestes composicions musicals: "allegro amb estels", "andante amb gemecs de sal", "scherzo amb vol de gavines" i "rondó amb camins cap a l'alba".

Vegem-ne unes mostres:

Sé ben cert que la mar no està acabada, que li manquen aurores i crepuscles per completar la llum de les tempestes.

Li manquen horitzons amb més gavines i ocells de salobrar, més veles blanques desafiant el vent i l'electrònica.

Li manquen nous Ulisses i sirenes per cantar barcaroles a les illes immadures encara, com la nostra.

Març 93

Els ídols són de fang, com les alfàbies de corba trencadissa.

Pintats de colors vius, es couen dins el forn de la ignorància.

Els ídols són d'argent, com les monedes de l'usurer de torn, com l'urna fràgil del guany improvisat, com la ignomínia de l'amic subhastat a preu d'escòria.

Els ídols són de carn, com la feblesa dels maniquins de moda, com la fama controlada amb teclat d'ordinador, com una flor d'estiu: narcís nocturn que neix i es suïcida abans de l'alba.

Febrer 93

Heu escanyat al vol les oronelles del cel quotidià, plenes de tarda i rodolins elèctrics de filferro que, sense elles, insulten les façanes.

Heu deturat als tords el romiatge vers la fredor del Nord, cada any més nua de plomes emigrants i llars obertes.

Heu maltractat el bosc, la sorra verge, els ametlers, el blat, les oliveres, els sestadors, la vinya, les fontanes...

Què en resta ja de l'home?

Un parricida absolt d'assassinar la Mare Terra.

Febrer 94

"SA BOTIGA ECOLÒGICA"

C/ST. LLORENÇ, 49 TF i FAX 83 80 90

07530 ST. LLORENÇ DES CARDASSAR

A LA SEVA DISPOSICIÓ:

VEGETARIANA

* ALIMENTACIÓ INTEGRAL
MACROBIÒTICA

* FRUITES i VERDURES DE TEMPORADA
i DE CONREU ECOLÒGIC DE LA
FINCA DE "SA TAULERA".

* REMEIS FLORALS
"SORIA NATURAL"

* COSMÈTICA NATURAL, SENSE QUÍMIQUES

* PLANTES

* CONSULTA NATURÒPATA

Mallorca vista des de l'estranger

Mallorca és, des de fa anys, un lloc de gran afluència turística, fet que ha permès una obertura al món i una difusió a Europa -sobretot a la Gran Bretanya, França, Itàlia i Alemanya- de la nostra situació geogràfica. Quan pels carrers de Florència, en sentir que l'italià que parles té un accent com a venecià, et demanin d'on ets, els respons que de Mallorca, la cara de sorpresa que posaran no és perquè no sàpiguen on cau, sinó perquè t'han confós amb un dels seus conciutadans. A les Illes Britàniques, si fa no fa, succeeix el mateix, tot i que sense que et prenguin per un d'ells. Si et formulen la comprometedora qüestió d'on provens, i tu -fent-ne broma- els fas saber que d'una petita illa, petitíssima, situada enmig del Mediterrani, que té per nom Mallorca, riuran per la resposta que els n'has donat, i hi afegiran que ells hi han estat mitja dotzena de vegades.

En part, doncs, el fet que se'ns conegui a l'estranger ens ha de semblar molt positiu, i, almanco en principi, ens hauria d'afalagar a voler.

Tanmateix, si he volgut escriure aquesta mica d'article a la revista no ha estat encara per tirar més floretes a la nostra illa -perquè sempre ens hem pensat, nosaltres, mallorquins, que com a Mallorca no hi ha res, que s'hi fa el millor menjar del món, que hi viu bona gent que no cerca embulls..., en definitiva, que és un paradís emplaçat en un mar de déus i costums antics-, sinó, ans al contrari, per fer-ne una reflexió crítica, partint, per una banda, del fet que per força he de conèixer Mallorca a fons, havent-hi viscut vint-i-quatre anys, i per l'altra,

partint de dues experiències personals que m'han esdevingut no fa gaire a l'estranger.

La primera situació s'ha presentat aquest estiu, a Itàlia. Parlant amb una al·lota alemanya que, com jo, hi estudiava, després de dir-me que ella era d'una ciutat del nord, li vaig comentar que jo era de Mallorca. Ella, tot callant, va fer mitja rialleta. I jo, que sempre he estat una mica massa directe i no he après encara la lliçó anglesa de donar cent voltes a la pregunta, desfressant-la, abans de formular-la, vaig inquirir sobre el significat d'aquell seu moviment facial que, a part de no comprometre-la, no significava res per a mi. Aleshores, ella, em comentà que a Alemanya el gruix de la societat considerava Mallorca "l'illa de les dones de la neteja". Aquesta frase seva em va incomodar una mica, no perquè tingui res en contra de les dones que treballen a la neteja -facci el que faci, jo no som més que un treballador com elles!-, sinó perquè es pot suposar que a Alemanya -on les diferències de classe social són molt acusades, i on aquests llocs de treball només són ocupats per immigrants- la frase significa que Mallorca només és un punt destinat al sector més marginal de la població que encara compta amb un mínim de poder adquisitiu.

El segon cas l'he experimentat just ara, a Anglaterra. A més, la situació no s'ha produït una sola vegada, sinó que més aviat s'ha repetit en la majoria de casos en què he parlat amb gent del país. Ho explic tot d'una. A la Gran Bretanya, a grans trets, la societat s'estructura jeràrquicament en classe alta, classe mitja i classe treballadora. Em sap greu dir-ho, i segurament em dec equivocar i deu, a més, ser una visió molt subjectiva, però pens que a Anglaterra les aficions de l'ex-

ponent jove de la classe treballadora, a grans trets i amb excepcions, són dues: veure futbol i beure cervesa diàriament. Els tan coneguts "hooligans" en són aquest exponent. Doncs bé, llevat de la gent de mitjana edat, els únics que visiten Mallorca són aquest grup social que acab d'esmentar, l'única diversió dels quals -com tothom sap- és engatar-s'hi, pegar-se cops de punys amb compatriotes i gent diversa, socarrar-se davall el sol d'agost, i, si surt, aprofitar les possibilitats d'altres relacions diguem-ne íntimes. Per descomptat, la classe alta no hi té res a fer, a Mallorca; i per a la classe mitja, no sé si per aspiració o per anhel d'acostar-se a l'anterior, la nostra illa no significa res més que gran centre d'atraccions, despersonalitzat, barater, amorf i lloc concorregut per llurs conciutadans alcohòlics, que cerquen beguda a bon preu, i amb els quals els separen barreres abismals. De tots els qui he parlat que hi han estat, n'he rebut els mateixos arguments: Magaluf, Cala Millor, Alcúdia, etc..., lloc ideal per beure. No sabran res de la gent que hi viu, de la seva cultura, de si són toreros o no, i fins i tot n'hi deu haver que tant els fa ser allà com ser a la Xina.

Després d'aquesta exposició massa llarga, crec que si qualcú llegeix aquest article, podrà pensar: bé, mentre aquests estrangers deixin els doblers que duen, ja va bé. Per una banda, és òptim que ens els deixin, però per l'altra és una llàstima que la visió que se n'emporten sigui tan pobra. Finalment, voldria introduir en aquest article un altre punt: la paraula i el concepte de "província". Província, que sens dubte té un sentit molt despectiu, vol dir satèl·lit, còpia, incapacitat d'innovació, dependència. El mot "província" s'aplica a aquelles zones massa entestades a ser i comportar-se

com són i es comporten a la capital, en el nostre cas, a Madrid. A partir d'aquesta situació, la possibilitat de produir una veu pròpia, una cultura autònoma i particular, esdevé nul·la. Mallorca, i en general tota la nostra cultura, s'ha d'atrevir a establir els lligams que calguin amb altres cultures i països del món directament des de nosaltres mateixos, sense haver de demanar permís a ningú i amb possibilitats de decidir allò que més ens convingui. La promoció exterior de l'illa, des del punt de vista turístic-cultural ha de passar, abans, per una pròpia

revalorització interna.

Per acabar, i aquesta és la meua reflexió, voldria apuntar que la reconversió hotelera ha de tenir en compte una redignificació de la personalitat pròpia de l'illa, la construcció d'una consciència envers el paisatge, els costums i tradicions del país. Les vacances a Mallorca no han de significar només cervesa barata, sol i sexe, sinó que haurien de deixar als turistes que ens visiten el bon gust que deixa un lloc amb personalitat pròpia, indret on t'agradaria viure si no en fossis nadiu,

illa com no n'hi ha d'altre, on s'hi fa el millor menjar del món, on viu bona gent... Sobretot, cal que nosaltres mateixos recuperem la nostra dignitat i pensem -superant interessos massa personals d'una minoria- en els anys que vindran, ja que si fins fa trenta anys els mallorquins havíem d'emigrar a altres terres a cercar-hi feina, es pot produir un espoli massa acusat a l'illa que no permeti ni la visita del turisme ni que nosaltres mateixos hi visquem.

Pere J. Santandreu Brunet
novembre del 1994

La gent gran

L'Ajuntament de Sant Llorenç des Cardassar, mitjançant els seus Serveis Socials Municipals (SS.SS.), conjuntament amb el CIM, han posat en marxa per als anys 94 i 95, un projecte de treball dirigit a les persones majors de 65 anys, i per als familiars que conviuen amb elles.

Aquest projecte s'enmarca dins el Pla Estratègic en matèria d'Acció Social per a 1994 i 1995, elaborat pel CIM, i compta amb la col·laboració de les diferents administracions, serveis sanitaris locals, i altres entitats i institucions ciutadanes.

Concretament el projecte al qual ens referim, que du per nom "No et trobis sol", ho du endavant l'Equip de Gent Gran del CIM, creat en el decurs d'aquest mateix any 1994.

El primer objectiu del projecte és conèixer la situació en la qual viuen els nostres majors, per després intentar modificar aquelles condicions de vida que resultin insuficients, o estiguin molt deteriorades.

Per això, la primera tasca que vàrem realitzar va ser fer un estudi de la població major de 65 anys resident al nucli urbà de Sant Llorenç a partir de les dades del Padró Municipal d'Habitants (P.M.H.), per conèixer diverses variables prou interessants, oferint-nos els següents resultats:

Total població: 2.893 persones.
Total pobl. masc.: 1.414 (48'87%)
Total pobl. fem.: 1.479 (51'12%)
Pobl. major de 65 anys: 711 (24'57%)

D'aquestes dades es pot desprendre que la distribució de la població per sexes no presenta grans diferències significatives, ja que les quantitats són molt semblants. Però sí es confirma la tendència de la població de Sant Llorenç de configurar-se com una població madura envellida.

Tornant a la fredor de les dades, del col·lectiu majors de 65 anys (711 persones), podríem dividir-lo en diferents subgrups tenint en compte les característiques dels nuclis de convivència:

a) **Persones majors de 65 anys que viuen soles:** 124.

b) **Convivència en parella, ambdós majors de 65 anys:** 314, és a dir, 157 parelles.

c) **Altres nuclis de convivència, tots > de 65 anys:** 9 persones, concretament 3 nuclis de 3 persones cada un.

d) **Convivència amb altres familiars:** 264 persones majors de 65 anys.

De les 264 persones que conviuen amb els seus familiars, els nuclis de convivència més comuns són, persones majors que viuen amb un/a fill/a casat/da i els seus néts/es, o persones majors que viuen amb un/a fill/a fadrí/na o separat/da. Per a aquests familiars, especialment pels qui tenen cura de persones majors amb malalties incapacitants i/o degeneratives, volem oferir un suport psicosocial, tant individual com grupal, que reforci el seu paper i alivii el seu cansament tant físic com psíquic. Projecte de famílies cuidadores.

Tot i que el fet de l'edat no és per si mateix un fet que vagi lligat a la incapacitat o a la manca d'autonomia, sí que és

un factor que ens pot aproximar a situacions de dificultat i/o de risc, per això també ens interessava saber quantes persones hi ha al nucli urbà de Sant Llorenç que són **majors de 75 anys**, el padró apunta que hi ha **265 persones amb aquestes característiques**, que representen el 37'3% del total de persones grans, majors de 65 anys.

A partir d'ara la nostra tasca serà realitzar visites a domicili per valorar la situació de les persones majors que estiguin en situació de risc, prioritzant persones majors de 75 anys i persones que viuen soles, així com intentar arribar a un gran nombre de familiars que cuidin a persones majors incapacitades.

Però perquè la nostra tasca sigui més efectiva, és fonamental la vostra participació i col·laboració, així doncs, si coneixeu alguna persona major en situació de necessitat, o sou familiar d'alguna persona que necessita la seva ajuda, o vol participar com a voluntari dins el projecte "No et trobis sol", per així intentar millorar la situació de les persones majors, li recomanem que es posi en contacte amb els **Serveis Socials Municipals**, ubicats a la Unitat Sanitària, primer pis, telèfon: 838202. Horari d'atenció al públic: Dimecres de 10 a 13 hores.

NOTA: L'estudi de població es va realitzar al mes de juliol de 1994.

Josep Galmés i Fina Santiago
Triballador social municipal i psicòlega
Equip de Gent Gran del CIM. C.I.M.

Seccions fixes

BATEC	Domenge/Fullana/Sánchez/Veny/...				
	8, 44, 58, 82, 110, 136, 158, 184, 210, 234, 262				
BIBLIOTECA		Pont			
		39, 219, 238, 287			
CRÒNICA INFORMAL			Cortès		
			19, 41, 79, 239		
CRÒNIQUES VILATANES				Umbert	
				10, 40, 67	
DEMOGRAFIA					
Galmés					26, 50
Sim/Nic					71, 96, 116, 132, 160, 194, 207, 245, 266
EDITORIAL					
En Rafel Melis					2
Quinze anys d'ajuntament democràtic					30
Aumasa					54
Places					78
Antoni Sansó					102
Eleccions europees					126
La piscina municipal					154
La crítica					174
Les aigües netes					206
La plaça Nova					230
Les 12 campanades del 94					258
ELECCIONS					
Campanya		PSM			83
Campanya		UM			117
Resultats de les europees		Cortès			127
Comentari a les europees		Umbert			130
Comentari a les europees		PSM			131
Comentari a les europees		PP			131
ESGLÉSIA					
Quaranta dies		Cerdà			46
S'acaben els capellans?		Cerdà			97
Mostra de pintura i dibuix		Cateq.			120, 148
Una crida en mans del vent		Jaume			149
Enhorabona i gràcies		Catequistes			203
Sínode		Cerdà			252
ESPIPELLADES				Cortès	
				3, 44, 57, 85, 115, 129, 165, 175, 221, 282	
ESTAMPES LLORENCINES					Cortès/Santandreu
La plaça Nova					28
Els empedrats					52
Els noms dels carrers					76
Les senyals de trànsit					100
Els jardins públics					124
El jardinet dels morers					152
Els contenidors de fems					172
Cala Millor					208
L'asfaltat dels carrers					228
Els anuncis publicitaris					256
La il.luminació pública					288
FILATELIA					Perales
Cronologia de 1993					48
1ª exposició a Son Carrió					62
Resum anual					224
3ª exposició a Sant Llorenç					249
GENT DE LA NOSTRA GENT					Pont
Joan Noguera <i>Es Jefe</i>					4
Madò Maria de Sa Rota					32
L'amo Antoni de Tènger					56
Antoni Riera i Melis <i>Xaret</i>					80
En Xesc					104
En Pep <i>Xim</i>					128
Juevert					156
Margalida Mas <i>Figuera</i>					176
Don Miquel Nebot					208
Don Miquel Santandreu					209
En Pedro Bauzà <i>Mauri</i>					232
Sor Francisqueta...					260
HISTÒRIA					Rosselló
Lloguer de Sa Punta					-70
Notes històriques					70
Els delictes sexuals					225, 247, 268
LIRA D'OR (Portades)					
Pere Galmés					13
Maria Cristina Gracia					63
Salvat Papasseit					85
Ventayols					111
Goethe				Galmés	137
Transbord d'una estrella				Esteve	161
Manel					241
Bernat Oliver					271
LITERATURA					
Les casualitats				Rovira	15, 65
Quaranta de febre				Mestre	16
Premi Josep Pla				Galmés	23
Centenari Joan Folguera				Galmés	64

Quim Monzó	Galmés	67	SALUT	Galmés
L'antifranquisme a Maiorca	López	69	El consum d'alcohol	84, 134, 240, 270
El centenari d'en Salvat	Galmés	112	Pla autonòmic de drogues	199
Abril i la poesia	Galmés	162	La SIDA	220
Walt Whitman	Umbert	163		
Georg Trakl	Galmés	188	SI LLEU...	Galmés
Kafka on film	Alzamora	190	26, 50, 74, 98, 122, 150, 170, 202, 226, 254, 286	
Alta mira	Galmés	215		
Les nits d'octubre	Galmés	217	TAL DIA COM AVUI	Cortès
Centenaris poètics	Galmés	242	7, 49, 62, 96, 121, 134, 167, 203, 223, 261	
LITERATURA INFANTIL	Santandreu		EL TEMPS	Umbert
	15, 89, 166		27, 51, 75, 99, 123, 151, 171, 200, 201, 227, 253, 283	
METEOROLOGIA	Umbert		VIATGE A L'ESTACIÓ Z	Morell
La sequera	93, 135		16, 66, 90, 114, 140, 164, 224, 274	
Pluges	197			
Inundacions	214			
POESIA			Articles	
Sebastian en el somni	Galmés	14	A	
El moble usat	Bauzà	20	Activitats	Lleure... 125
Que té aquest juny	Dolç	33	Aigües, Reglament de les	PSM 69
A Julien	Galmés	65	Any Internacional de la Família	Perales 248
A Novalis	Galmés	66	Àrbitres de futbol, Els	Umbert 212
Una confessió	Mascaró	81	Arxiduc Lluís Salvador, L'	Santandreu 168
L'àngel de la guarda	Galmés	88	Assemblea de Flor de Card	Cortès 17
La primavera	Galmés	88	Auca de la llengua	Duarte 162 bis
Poemes	Rovira	90	Aumasa	Cortès 68
Temo sentir-me sol	Duarte	91		
El caminant	Galmés	138	B	
Tres poemes	Galmés	187	Blavets, Els	Mascaró 22, 94
Ebris són els morts	Pons	189	Bàndol	Vaquer 38
Tardor	Villangómez	207	Bàsquet	Santandreu 47
Casal Martal	Oliver	272	Burundi, Solidaritat amb	Serv. Soc. 60
Dos poemes	Rosselló	216		
Dos poemes	Xumet	242	C	
Sa pedra i sa gubia	Aguiló	246	Caldentey, Miquel (Entrv)	Soler 37
Simfonia en blau major	Orpí	277	Cançons de la Mediterrània	Domenge 165
A l'amic	Barceló	285	Carreteres, El desviament de les	Cortès 196
			Carreteres, El Pla de	PSM 236
PORTADES			Català i la política, El	Umbert 246
El Rei Fal.lera	Cortès	1	Centenari, el Llibre del	Cortès 178
Rues	Cortès	29	Centenari, el Llibre del	Salas 231
La primavera	Xisca	53	Centenari, el Llibre del	Roig 269
El Dia de la Dona	Febrer	77	Clara	Barceló 250
La mascota	Escola	101	Comunitat europea	Umbert 72
Un tassó	Cortès	125	Conferència del Cairo, La	Umbert 192
Son Peretó	Xisca	153	Conflictes lingüístics	Cald. 237, 275
Granots	Cortès	173	Crida en mans del vent, Una	Jaume 149
Aigua	Cortès	205		
Les Normes Subsidiàries	Cortès	229		
Nadal	Xisca	257		

(Continua a la pàg. següent)

(Ve de la pàg. anterior)

E			P		
Eleccions, el 15è aniversari de les	Umbert	37	Pont, Tomeu	Cortès	21
Escola	Cortès	61	Pudor o l'impudor, El	Domenge	142
Estatut, L'aniversari de l'	Soler	45	Q		
F			Quatre clotets, Els	Pont	55, 118
Femsi de països, De	Umbert	265	Queixa contra l'Ajuntament	Cortès	141
G			R		
Galmés, Salvador	Cortès	165	Rei Herodes, El	Duran	276
Galmés i la llengua, En Miquel	Cortès	6	Reus, Son	Campanya	73
Gent gran, La	Galmés	279	Rodríguez, Luís (entrv)	Soler	20
Globus, II trofeu	Umbert	108	Rua	Quina	31
Grup Independent de Sant Llorenç	Salas	31	Ruanda	Cortès	180
Gerra d'aigua fresca, Una	PP	38	S		
H			Sansó, Antoni (entrv)	Cortès	106
Hivern a Mallorca, Un	Umbert	91	Servera, Pedro	Umbert	105
I			Siena	Santandreu	198
Icona russa	Govern	119	Sion, En	Caldentey	144
J			Somni de juventut, Un	Barceló	193
Judo	Cortès	107	Son Carrió, Festes de	Bassa	92
L			T		
Lleure a lloure, Informacions de		61	Tardor al nord d'Anglaterra	Santandreu	222
M			Temps 1993, El	Umbert	24
Mallorca des de l'estranger	Santandreu	278	Trencament necessari, Un	Umbert	86
N			Triau-los mallorquins	PSM	12
Nadal, Guillem	Cortès	103	Triau-los mallorquins	Umbert	42
Nadal a Son Carrió	Bassa	5	Trobada de germanor	Lleure...	121
			Turística de qualitat, Oferta	Umbert	18
			U		
			UM, Comunicat d'		12
			UM, El nou comité d'		42

Josep Cortès i Maria Galmés

Espipellades

Josep Cortès

Quan en Gabaldon, en es diari "El dia del mundo" de dia 29, diu que "la piscina municipal dispone de jardines, terrazas al aire libre, cafeteria, local de vestuarios, baños, y está enlazada con varias pistas de tenis al lado del campo de futbol" no vos penseu que parli de ses instal.lacions olímpiques de Barcelona, sinó de sa nostra piscina!

I afegeix: "se ha construido y remodelado una importante plaza en honor de los donantes de la Cruz Roja", i també "se ha recuperado una zona de esponjamiento, a modo de parque, al lado del Molí d'en Bou".

I com que no era es dia dets Innocents, crec que li convendria comprar unes ulleres noves o escoltar un poc manco es batle, que diu que és es qui l'ha informat, que això més que periodisme és no tenir ni puta idea de lo que diu.

Si no hi ha novetat, pareix que sabem es set caps de llista de ses vinents eleccions municipals: Mateu Domenge (PP), Miquel Vaquer (Independent), Bartomeu Mestre (CDS), Miquel Jaume (UM), Mateu Puigròs (Son Carrió), Antoni Sansó (PSM) i Jerònia Mesquida (PSOE). De totes maneres, encara hi pot haver canvis de sigles o qualche llista més...

Ca'n Xesc

Estació pluviomètrica B-480
Sant Llorenç

Màxima 24
Mínima 7
Mitja 15'5
Màxima mitja 20'9
Mínima mitja 10'1

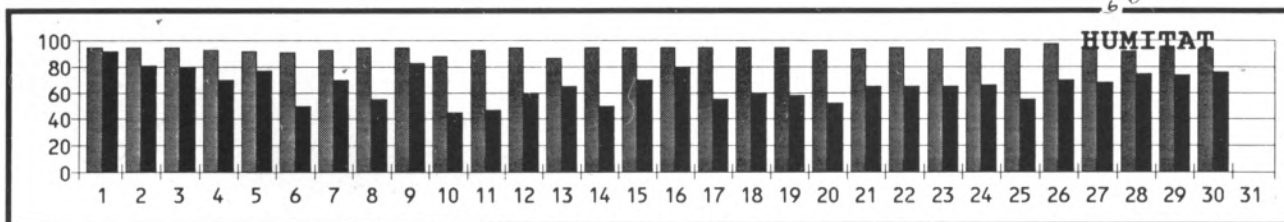
Resum comparatiu del mes de novembre

	1993	1994
Boires	-	4
Tempestes	2	1
Calabruixades	-	-
Pluja (l/m2)	55'3	56'4
Dies de cel serè	9	13
Dies de cel cobert	10	13
Dies de cel nuvolat	11	4
Gelades	2	4
Pols d'Àfrica	-	-
Pluja acumulada any	420'1	650'7

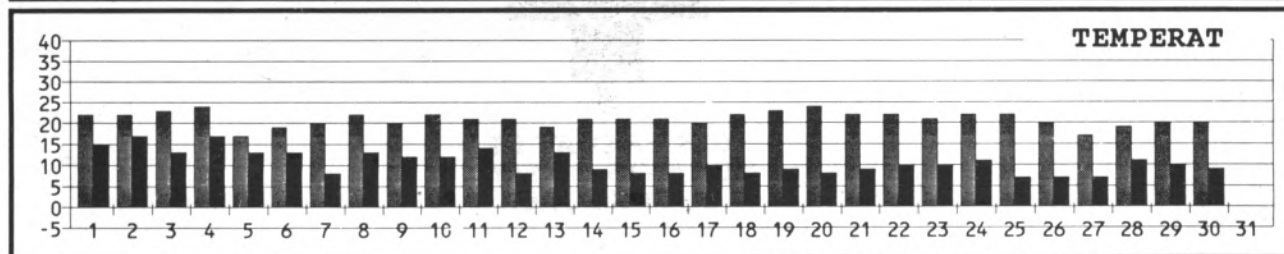
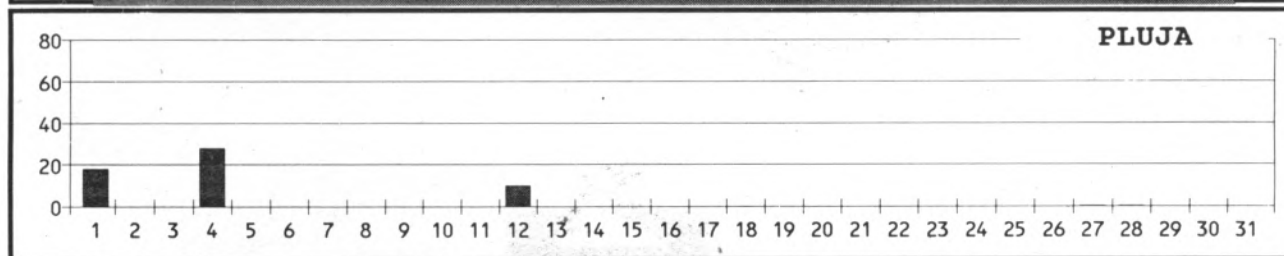
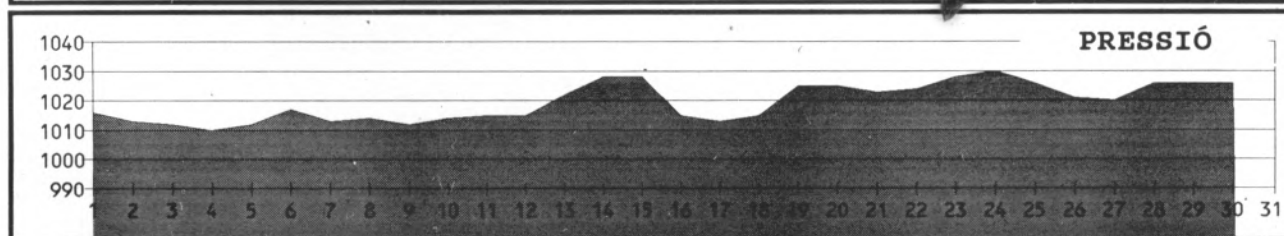
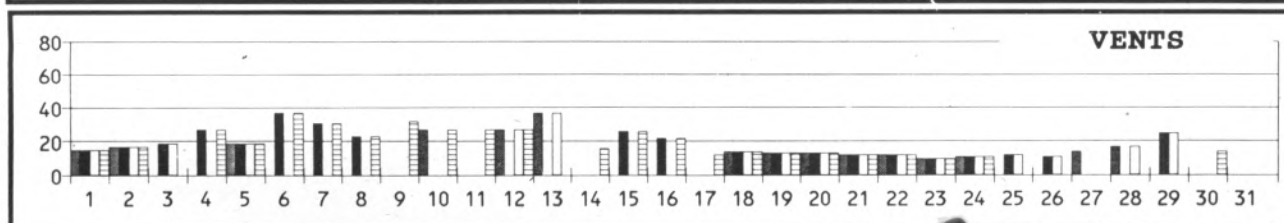
Gràcies als col·laboradors, sabem que ha plogut a:

Ses Planes (Ca'n Toni)	
Son Vives (Ca'n Pedro)*	54
Son Roca	54
Sa Fontpella	61
Sant Llorenç (Ca'n Xesc)	56'4
Son Sureda (Ca'n Tomeu)	52
Son Costes (Ca'n Salvador)	

Des d'on ha bufat el vent

N
S
E
O

Consell Insular de Mallorca

*El Consell Insular de
Mallorca desitja als
Donants de Sang tota la
pau i felicitat per a
aquestes festes de Nadal,
així com un any 1995 ple
de vida, germanor i
solidaritat, agraïnt a la
Germandat la seva intensa
i desinteressada activitat
al llarg de 1994.*

Molt d'anys. de tot cor

**GERMANDAT DE
DONANTS DE SANG
DE MALLORCA**

A l'amic

Quan les ombres surten, tardanes,
les fades recorren immensos jardins,
les roses sospiren gaudint de la nit,
i el flaire s'escapa, record de l'ahir.

Enmig del silenci comença a florir
l'home que un dia volia morir,
i ara s'acosta, cabells d'argent,
a la fosca grandiosa del firmament.

Les passes llunyanes li semblen properes,
les veus extingides com rialleres,
la seva locura es transforma en bellesa,
la seva creença en viva tendresa.

I corren, corren entre vels blancs,
amagant-se, cercant-se
entre arbres i arcs.

I corren, corren entre vels blancs.

Al cel espurneja
un petit estel
que enlluerna amb feblesa
els ulls d'un ...Adéu!

L'home que veu acostar-se el seu fi,
somriu a l'estel mentre es fica al llit
on fades l'envolten com un nen petit,
i ploren, dolgudes, la mort d'un amic.

D'algun lloc arriben els tocs llunyans
d'històries antigues, d'amors i de mars.

Els flaires, místics, envolten l'espai
i queda sumit dins el somni preuat.

Les ombres escapen, les fades se'n van,
la lluna s'amaga emportant-se l'estel,
i al llit on ploraven, un gran crit es sent.

Ha nort! Per sempre.

Ha mort! Per fi,

L'home que un dia
volia morir!

I corren les fades entre vels blancs
amagant-se, cercant-se
entre arbres i arcs.

Corren i corren... entre vels blancs.

Maria Barceló

Cançons per

editat en disc compacte,
amb 18 temes (70 minuts) de la millor música en català:

- AIRES FORMENTERENCS** *Frescor de matinada*
AL TALL *Per Mallorca*
BIEL MAJORAL *Sa madona*
COANEGRA *Mai no hem estat a Marràqueix*
GUILLEM D'EFAK *Les Illes*
JOAN BIBILONI *Records de Son Amengual*
JOAN MANUEL SERRAT *Pare*
JOSEP TERO *Aiguamolls*
LLUÍS LLACH *Alè*
MARIA DEL MAR BONET *Sa Dragonera*
MARINA ROSSELL *Impossible, soroll, impossible*
MÚSICA NOSTRA *Es Trenc*
OVIDI MONTLLOR *Dóna'm la mà*
RAIMON *Lo jorn ha por*
SOMNIS BLAUS *Boires matinals*
TOMEU PENYA *Cabrera*
UC *Cançó de vesprada*
URBÀLIA RURANA *Pur de cor*

Els artistes i les seves cases discogràfiques col·laboren
desinteressadament en aquesta edició limitada.

Els beneficis de la venda seran destinats a la recuperació de
l'ecosistema de la **Reserva Natural de La Trapa**, totalment destruïda
per un incendi forestal el passat mes de juny.

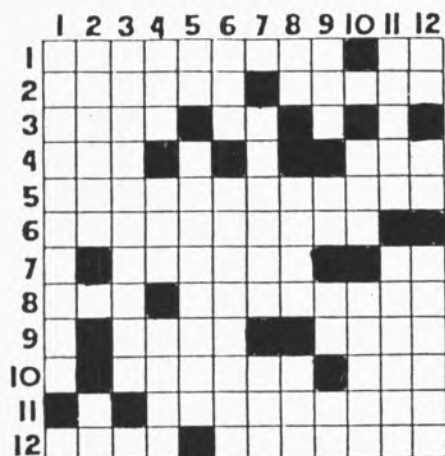
Grup Balear d'Ornitologia
i Defensa de la Naturalesa
Verí, 1, 3r. 07001 PALMA
Tel: 72 11 05

Font i Monteros, 18
07003 PALMA
Tel: 71 33 16

MOTS ENCREUATS

Horizontals: 1.-Acció de ramassar. Símbol de l'alumini. 2.-Petit poema d'assumpte trist o planyívol. Ocell de presa nocturn. 3.-Senyal sobre alguna cosa degut a la presència d'una substància estranya. Símbol del cesi. Fósfor. La primera. 4.-Ventet suau. Nom de lletra. Símbol del iode. En el lloc on és el qui parla. 5.-Local on es projecten pel·lícules cinematogràfiques. 6.-Qualitat d'atòmic. 7.-Cinc-cents. Nau de dos o tres pals de dues peces amb vergues solament el de proa. Al rev. Símbol del clor. 8.-Sentir. Oreneta. 9.-Consonant. Acceptar una Herència. Que té una superfície tan igual que el tacte no li percep la menor aspresa. 10.-Vocal. Fatiga. Mamífer solípede. 11.-Cent. Qualitat de temerari. 12.-Acció de calar les xarxes. Trau sobreposat cosit a la vora d'un vestit, mantell, cortines, etc.

Verticals: 1.-El qui retoca. Cent. 2.-Crit de Guerra. Un. Símbol del calci. 3.-Persona que practica la mecnografia. Cinquanta. 4.-Entre els turcs, el qui exerceix un comandament. Forma prefixada dle mot grec "oios" vi. Moment. 5.-Nota musical. Semblant al midó. 6.-Vestit de tela grollera semblant a un sac que es vestia en senyal de penitència, de dol. Tenaç. 7.-Nom de lletra. Al rev.; inflamació de l'orella. Glaç. 8.-Nota musical. També anomenada Aliança Atlàntica. Altar. 9.-Poble de la Cerdanya. Al rev. símbol de la plata.

Maria Galmés

Article. Iacisum atoN. 10.-La tercera. Sistema de preceptes i regles per a fer bé alguna cosa. Trena d'espart. 11. Planta de Filipines i altres illes d'Oceania, de la qual hom treu un filament tèxtil. Roca, pedra planera i lli-sa. 12.-Nota musical. Al rev., l'última part d'una cosa. Casa petita.

Solució

Horizontals: 1.-Ramassada. Al. 2.-Elegia. Oliba. 3.-Taca. Cs. P. A. 4.-Ora. A. I. Aci. 4.-Cinematògraf. 6.-Atonicitat. 7.-D. Goleta. LC. 8.-Oir. Oronella. 9.-R. Adir. Llis. 10.-A. Faldiga. Ase. 11.-C. Temeritat. 12.-Cala. Alamara.

Verticals: 1.-Retocadora. C. 2.-Alarrit. I. Ca. 3.-Mecanògraf. L. 4.-Aga. Eno. Data. 5.-Si. Amiloide. 6.-Sac. Acèrrima. 7.-A. Sitito. Gel. 8.-Do. Otan. Ara. 9.-Alp. Ga. El. Im. 10.-I. Art. Llata. 11.-Abaca. Llisar. 12.-La. If. Caseta.

BROU DE LLETRES

M O P Q T A B F G H L D
I A V D R D C J I A O F
Q G I N E B R A K B T L
U H G W F E D N C L I R
E I R H A R D I S M K L
O A J I N O D S T N A R
D S L S B C A B D C L T
E E M K R P T D E Y M O
P V A Y S O A K O N N T
A R A T A X R O M A O D
T E E I N R O M O P P G
I C T E S O O T R M A F
A N I D A N A R G A R G
K J I L M F F R D X B F

Dins aquest brou de lletres heu de trobar els noms de deu begudes.

Solució (No mireu, però): Ginebra, vi, whisky, granadina, cervesa, sidra, orxata, rom, anís i xampany.

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Guàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambul. de Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
C. Roja (ambulància)	20 01 02
Jutge	56 90 46
	56 95 53
S.M.O.E.	56 95 49
Ca Ses Monges	56 90 83
Funerària	52 60 53
GESA (oficines)	55 41 11
GESA (avaries)	84 33 33
Grua	55 03 44
Hisenda	55 35 11
Teatre de Manacor	55 45 49
Parròquia	56 90 21
Oficina atur	55 20 81
Telèfon de l'esperança	46 11 12

Joieria Femenias

**l·listes de noces
objectes de regal**

Rector Pasqual, 8
Tel. 569072
Sant Llorenç

II. luminació

Si només fos per Nadal que tenim una il.luminació ronyosa i cutre encara aniria bé, perquè en quinze dies n'hauríem sortit (aquells *donuts* de dins el poble i aquelles *esses ajagudes* de les carreteres són una meravella del *kitx*), però el problema és que als llorencins ens dura de cap a cap d'any.

D'ençà que posaren les *noves* faroles -i ja deu fer més de vint anys!-, encara no han estat capaços de llevar els ferros rovellats i vinclats que aguantaven les antigues, amb els bocins de cables que pengen i les restes de les bombilles enroscades, que donen una imatge d'abandó i poc esment que fa empegueir.

I aquestes *noves* faroles, tan altes, lletges i xereques que sols no fan llum als dragons de les parets, no és ben hora d'enviar-les a porgar fum i posar-ne unes com les d'Artà, per exemple?

I els cables d'electricitat, ja que els empedrats també fan llàstima i són ben canviadors, no els podríem enterrar?

Finalment, a la foto central d'abaix no hi ha un màstil de vaixell abandonat, sinó el que queda d'una farola espanyada.

